

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra správního práva

Diplomová práce

**Přestupky proti bezpečnosti a plynulosti provozu
na pozemních komunikacích**

Anna Dufková

Plzeň 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma: „Přestupky proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila všechny prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze, dne 20. března 2016

Anna Dufková

Za veškeré poskytnuté odborné rady a připomínky k této diplomové práci na téma: „Přestupky proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích“ bych chtěla poděkovat vedoucímu své práce panu JUDr. Václavu Henychovi.

Obsah:

1. ÚVOD	1
2. HISTORIE PRAVIDEL SILNIČNÍHO PROVOZU A VÝVOJ SANKČNÍHO SYSTÉMU	2
3. PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY.....	4
3.1. Předmět a systém silničního práva	4
3.2. Prameny silničního práva	5
4. ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ PŘESTUPKU	7
4.1. Správní trestání a správní delikty	7
4.2. Vymezení pojmu přestupek	8
4.3. Obecné znaky přestupku	9
4.4. Typové znaky přestupku	10
4.4.1. Objekt	10
4.4.2. Objektivní stránka	11
4.4.3. Subjekt	12
4.4.4. Subjektivní stránka.....	12
5. CHARAKTERISTIKA PŘESTUPKŮ PROTI BEZPEČNOSTI A PLYNULOSTI PROVOZU NA POZEMNÍCH KOMUNIKACÍCH	13
5.1. Řízení bez řidičského oprávnění	14
5.2. Nedovolená jízda přes železniční přejezd	16
5.3. Překročení nejvyšší dovolené rychlosti	17
5.4. Držení telefonního přístroje při jízdě vozidlem	20
5.5. Agresivní jízda	21
5.6. Řízení vozidla po požití alkoholického nápoje, jiné návykové látky	22
5.7. Nezastavení vozidla na signál, který příkazuje vozidlo zastavit nebo pokyn „stůj“	26
5.8. Způsobení dopravní nehody	27
6. SROVNÁNÍ DUPLICITNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY VYBRANÝCH TRESTNÝCH ČINŮ A PŘESTUPKŮ V SILNIČNÍ DOPRAVĚ	29
6.1. Ublížení na zdraví z nedbalosti a neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku	29
6.2. Obecné ohrožení	31
6.3. Ohrožení pod vlivem návykové látky	33
6.4. Maření výkonu úředního rozhodnutí	35
7. PROJEDNÁVÁNÍ PŘESTUPKŮ V PRVNÍM STUPNI	36
7.1. Základní zásady přestupkového řízení	36
7.2. Zahájení řízení a některé úkony před zahájením řízení	38
7.3. Řízení v prvním stupni a dokazování	42
7.4. Vydání rozhodnutí	44
7.5. Řádné opravné prostředky	46

7.6. Zkrácené řízení	47
7.6.1. Blokové řízení	48
7.6.2. Příkazní řízení	49
8. SANKCE ZA DOPRAVNÍ PŘESTUPKY	50
8.1. Pojem, význam sankce	50
8.2. Základní zásady trestání přestupků	50
8.3. Zánik odpovědnosti za přestupek	52
8.4. Druhy sankcí	53
8.4.1. Napomenutí	53
8.4.2. Pokuta	54
8.4.3. Zákaz činnosti	55
8.4.4. Propadnutí věci	56
8.5. Bodové hodnocení porušení povinností stanovených zákonem o silničním provozu	57
9. ZÁVĚR	60
10. RESUMÉ	62
11. POUŽITÁ LITERATURA	63

1. Úvod

Předmětem této diplomové práce je právní úprava přestupků proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích. Při zpracování diplomové práce jsem se snažila postihnout dané téma systematicky a komplexně, samozřejmě s vědomím toho, že se jedná o téma, které je natolik rozsáhlé, že jej nelze v rámci jedné diplomové práce zcela vyčerpat.

Za cíl diplomové práce si kladu rozebrání právní úpravy přestupků nejdříve v obecné rovině a následně hodlám podrobněji zkoumat platnou právní úpravu dopravních přestupků podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Smyslem této práce je seznámení s problematikou dopravních přestupků, s podmínkami odpovědnosti za přestupky, s jednotlivými skutkovými podstatami přestupků, druhy sankcí za přestupky na pozemních komunikacích, a to včetně řízení o přestupcích v prvním stupni. V závěru své práce jsem věnovala pozornost i bodovému hodnocení porušení povinností vyplývajících z pravidel silničního provozu, tzv. bodovému systému, který byl zaveden roku 2006.

K výběru daného tématu diplomové práce jsem se přiklonila s ohledem na skutečnost, že se jedná o problematiku, která se vyskytuje poměrně často a přestupky na úseku dopravy jsou denně páčány řidiči na pozemních komunikacích, za další proto, že se jedná o téma, které jednak zasahuje do správního práva a též do práva trestního a úprava přestupků a trestných činů se úzce prolíná, kdy hranice pro kvalifikování přestupku nebo trestného činu může být neostrá a nejednoznačná. Záměrem je nalézt diferenciaci mezi přestupkem a trestným činem na úseku bezpečnosti a plynulosti provozu, včetně porovnání škodlivosti a následků obou skutků.

Za základ diplomové práce považuji platné pozitivní právo České republiky. V tomto smyslu jsem při zpracování vycházela zejména ze zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, dále z již zmíněného zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a v neposlední řadě zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

2. Historie pravidel silničního provozu a vývoj sankčního systému

S rozvojem hospodářství a techniky lidé dosud využívající vlastní svaly postupem času přešli k dopravě založené na externím zdroji energie, tedy koňské síle. Postupem času technika šla dále kupředu a koňská síla byla nahrazena parními stroji. 19. století bývá často označováno jako „století páry“, kdy se parní stroj stal nejvýznamnějším zdrojem dopravy. Ve 20. století význam parního stroje postupně upadá a bývá nahrazován spalovacím motorem.

Mezi první silniční zákony v českých zemích patří tzv. Tereziánský patent z roku 1778, který upravoval pravomoci silničního personálu, jenž se staral o udržování silnic. Postupem času byla stanovena jednoduchá silniční pravidla týkající se bezpečného řízení a jízdy, která byla stanovena vyhláškou o jízdě silničními prastroji. V důsledku pokroku techniky a s přibývajícím zhušťování dopravy bylo nezbytné sjednotit pravidla silničního provozu také na mezinárodní úrovni, kdy v roce 1909 v Paříži došlo k přijetí Mezinárodní smlouvy o jízdě automobily, která mimo jiné upravovala první dopravní značky.

V rámci Československa byla v roce 1935 upravena pravidla silničního provozu na území Československa, a to zákonem č. 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly, který byl zrušen zákonem č. 63/1951 Sb. Tento zákon se zabýval problematikou motorových vozidel, bezpečnostními pravidly jízdy, rejstříkem československých vozidel a řidičů, způsobilostí motorových vozidel k jízdě, odpovědností za škodu způsobenou provozem motorových vozidel včetně například ustanovení o promlčení nároku na náhradu škody, a přestupky. Oprávnění k řízení motorového vozidla například směla osoba, která podávala dostatečnou záruku pro veřejnou bezpečnost.¹

Za přestupky podle zmíněného zákona mohl okresní úřad uložit pokutu do 2.000 Kč nebo dokonce trest vězení na 5 dnů, v případě, že šlo o závažnější delikt, bylo možné uložit pokutu do 5.000, či trest vězení až na 14 dnů.² Tento zákon už znal pojem trestní příkaz, který mohl být vydán v nepřítomnosti řidiče vozidla, a to tak, že jedno z celkových tří vyhotovení bylo připevněno na vozidlo řidiče, proti tomuto trestnímu příkazu nebylo opravného prostředku, pokud nebyla uložená pokuta uhrazena do stanovené lhůty, tak se pokračovalo trestním řízením správním.

¹ § 4 zákona č. 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly, zrušen zákonem č. 63/1951 Sb.

² § 80 odst. 1 zákona č. 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly, zrušen zákonem č. 63/1951 Sb.

Dalším právním předpisem byl zákon č. 82/1938 Sb., o dopravních značkách pro silniční dopravu, tento zákon stanovil povinnost označit silnice dopravními značkami. Tento zákon také upravoval správní delikty a sankce za protiprávní jednání, například osoba, která poškodila, odstranila nebo zakryla dopravní značení, mohla být potrestána pokutou do výše 2.000 Kč nebo vězením na 5 dnů, v případě, že se osoba dopustila závažnějšího jednání, bylo možné jí uložit pokutu až do výše 5.000 Kč nebo uvěznit na 14 dnů.³ Na základě tohoto zákona bylo vydáno vládní nařízení č. 100/1938 n. a z., na jehož základě byly zavedeny dopravní značky. Poprvé se objevily značky upravující přednost v jízdě.

V období Protektorátu Čechy a Morava bylo vydáno vládní nařízení 242/1939 Sb., o chování v silniční dopravě, který upravoval mimo problematiku pravidel motorových vozidel i ustanovení týkajících se cyklistů, chodců nebo potahových vozidlech.

Roku 1950 byl vydán Národním shromážděním Československé republiky zákon č. 56/1950 Sb., o provozu na veřejných silnicích, tento zákon obsahoval pouhých 24 paragrafů, upravoval pouze obecné zásady provozu, nikoliv konkrétní silniční pravidla provozu, dále se zabýval technickým stavem vozidel, oprávněním k řízení motorových vozidel a zákonným pojištěním, v neposlední řadě upravoval i výcvik řidičů, který byl svěřen celostátní organizaci československých motoristů. Téhož roku byl vydán zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, který byl schválen Národním shromážděním společně s trestním zákonem, tento zákon upravoval správními přestupky, kdy přestupek byl v tomto zákoně v ustanovení § 2 vymezen negativně „*čin, který není trestný podle trestního zákona soudního*“, tento zákon se podobal trestnímu zákonu, neboť upravoval materiální pojetí přestupku, zavinění, pokus a návod, a to včetně okolností přitěžujících a polehčujících apod. V tomto zákoně byly též upraveny přestupky na úseku silničního provozu. Přestupku se dopustil ten, kdo řídil motorové vozidlo bez předepsaného povolení nebo kdo užíval motorové vozidlo na veřejných silnicích bez předepsaného povolení nebo jehož vozidlo nebylo v předepsaném stavu, takové osobě hrozila pokuta do výše 25.000 Kčs nebo dokonce odnětí svobody na jeden měsíc.⁴ Osoba, která ohrozila bezpečnost nebo plynulost silničního provozu anebo nesplnila povinnost, kterou měla v silničním

³ § 2 odst. 1 zákona č. 82/1938 Sb., o dopravních značkách pro silniční dopravu, zrušen zákonem č. 242/1939 Sb.

⁴ § 144 odst. 1 písm. a) a c) zákona č. 88/1950 Sb., trestní zákoník správní, zrušen zákonem č. 60/1961 Sb.

provozu, mohla být potrestána pokutou ve výši 10.000 Kč nebo odnětím svobody na 14 dní dle ustanovení § 144 odst. 3 téhož zákona.

Mezi další přestupky týkající se dopravy, o kterých tento zákon pojednával, byly přestupky na ochranu železničního provozu, na ochranu leteckého provozu a na ochranu plavby. Pokud řidič ujel od dopravní nehody, na níž měl účast, mohl být potrestán pokutou do 50.000 anebo veřejným pokáráním či odnětím svobody až na dva měsíce dle ustanovení § 148 odst. 1.

V roce 1951 byla vydána prováděcí vyhláška č. 328/1951 Ú. 1. o způsobilosti vozidel k provozu na veřejných silnicích, o způsobilosti k jejich řízení a o péči o rozvoj motorismu, ve které byl stanoven systém sankcí za hrubé přestupky a například součástí řidičského průkazu byla kartička s deseti útržky, které byl policista oprávněn odebrat, dopustil-li se řidič protiprávního jednání, pokud řidiči bylo odebráno všech deset útržků, došlo k odebrání řidičského průkazu na místě, tento systém připomíná současný bodový systém.

V 1961 byla vydána vyhláška Ministerstva dopravy č. 141/1960 Sb., kterou se vydávala pravidla silničního provozu, jejíž snahou bylo přizpůsobit důkladněji československou legislativu ženevským dokumentům z roku 1949.

Rok 2006 s sebou přinesl velké změny na základě zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, vyplývající z novelizačních zákonů č. 411/2005 Sb. a 22/2006 Sb., například počínaje 1. červencem 2006 bylo zavedeno bodové hodnocení přestupků a trestných činů, dále zákaz držení mobilního telefonu během jízdy nebo zpřísnění sankcí v případě požití alkoholu nebo jiné návykové látky a mnoho dalších.

3. Prameny právní úpravy

Prameny práva jsou formy, v nichž je objektivní právo obsaženo, tj. platné právo. Jsou to formy, které jsou státem uznané za pramen práva, jež musí mít oporu v ústavě nebo zákoně. V právní vědě pramenem práva chápeme, co je po právu, co je obecně závazné a z čeho vyplývají určitá práva a povinnosti.

3. 1. Předmět a systém silničního práva

Silniční právo upravuje skupinu těch společenských vztahů, které se dotýkají pozemních komunikací, jejich užívání, způsobu tohoto užívání, prostředků, kterými je možné pozemní komunikace používat a v neposlední řadě uživatelů pozemních komunikací. Silniční právo patří do práva veřejného,

nicméně spojitost s právem soukromým je velmi úzká. Silniční právo lze z hlediska právní teorie členit na obecnou a zvláštní část, obecná část se věnuje těm vztahům, které jsou společné a typické pro všechny oblasti silničního práva, například výkon státní správy a státního dozoru v silničním právu, zvláštní část se pak zabývá jednotlivými způsoby aplikace a realizace práva, která je upravena ve speciálních zákonech silničního práva.⁵

3. 2. Prameny silničního práva

Jak jsem již v úvodu této kapitoly uvedla, pramenem je určitá státem uznaná právní forma, v níž se nachází platné právo. Pramenem práva je tedy určitá právní norma. Systémem pramenů práva obsahující právní normy je právní řád konkrétního státu, kdy každá právní norma je odvozena od právní normy vyšší právní síly.

Základem právního řádu České republiky je Ústava České republiky (dále jen „Ústava“), která je pro silniční právo významná svým ustanovením čl. 10, ve kterém stanovuje, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament České republiky souhlas, je Česká republika vázána a stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Další článek Ústavy, který souvisí se silničním právem je čl. 79, určuje, že ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit pouze zákonem. Postavení Ministerstva dopravy České republiky a dalších správních orgánů je významné z toho důvodu, že vykonávají státní správu ve věcech provozu na pozemních komunikacích.

Dalším pramenem nejvyšší právní síly českého právního řádu je Listina základních práv a svobod, a to zejména čl. 4, který vymezuje ukládání povinností, povinnosti dle tohoto článku mohou být ukládány na základě zákona a v jeho mezích.⁶

Právními předpisy přijímanými zákonodárným sborem jsou zákony. Stěžejním zákonem upravující oblast pozemních komunikací je zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o pozemních komunikacích“), který upravuje vlastnictví pozemních komunikací, územní a stavební řízení, obecné užívání pozemních komunikací, dále v tomto zákoně nalezneme výkon státní správy, správní delikty, mimo jiné v něm nalezneme úpravu dočasného zákazu stání nebo zastavení silničních vozidel apod.

⁵ KOČÍ, Roman; KUČEROVÁ, Helena. *Silniční právo*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. s. 19

⁶ KOČÍ, Roman; KUČEROVÁ, Helena. *Silniční právo*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. s. 19

Další související zákon se silničním provozem je zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o silničním provozu“), který se věnuje problematice práv a povinností řidičů vozidel, řidičských oprávnění a průkazů a též úpravě správních deliktů atd. V návaznosti na tento právní předpis bych ráda uvedla další zákon, který se upravuje odbornou způsobilostí k řízení motorových vozidel, a to zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel, ve znění pozdějších předpisů. Mezi další zákony bych uvedla zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje podmínky provozu vozidel na pozemních komunikacích, tzn. registrace vozidel, technické požadavky na provoz silničních vozidel a kontrolu jejich technického stavu. Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který se zabývá problematikou pojištění odpovědnosti za způsobení škody vozidlem apod.

V souvislosti s tématem své diplomové práce, ve které se zabývám problematikou přestupků proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích musím v neposlední řadě zmínit neméně důležitý zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon o přestupcích), jenž se zabývá problematikou přestupků, odpovědnosti za spáchané přestupky a sankcemi za porušení některého z ustanovení zákona o přestupcích nebo jiného speciálního zákona upravující správní delikty.

V našem právním řádu existuje celá řada prováděcích předpisů, které se také věnují problematice silničního provozu a které jsou tedy i pramenem silničního práva, jež upravují danou problematiku podrobněji.

Problematikou silničního práva se také upravují mezinárodní smlouvy, jež jsou podstatným pramenem práva v silniční dopravě. Mezi tyto mezinárodní smlouvy, které byly ratifikovány Parlamentem ČR, patří:

- Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí,
- Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční přepravě cestujících a zavazadel,
- Dohoda o mezinárodní příležitostné přepravě cestujících autobusem a autokarem,
- Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě.

V rámci legislativy Evropského společenství bych zmínila například nařízení Rady č. 3821/85 o záznamovém zařízení v silniční dopravě, nařízení Rady č. 684/1992 o společných pravidlech pro mezinárodní autobusovou přepravu cestujících autokary a autobusy aj.⁷

4. Základní vymezení přestupku

4.1. Správní trestání a správní delikty

Správní právo se řadí do odvětví veřejného práva, které je nedílnou součástí právního systému České republiky. Primární funkcí správního práva je regulace společenských vztahů vznikajících v oblasti a při výkonu veřejné správy. Představuje soubor právních norem vztahujících se na veřejnou správu, pokud jde o její organizaci a činnost, včetně vztahů vznikajících při jejím výkonu mezi nositeli veřejné správy na jedné straně a fyzickými nebo právníckými osobami na straně druhé.⁸

S potřebami státu a jeho postupným vývojem se pozvolna vyvinulo správní trestání, jež bylo odděleno od klasického rozhodování o vině a trestu, a které bylo tradičně obsaženo v trestním právu. Trestání je určitý způsob rozhodování o vině a trestu za protiprávní jednání. Rozhodování o vině a trestu členíme jednak na soudní trestání a jednak na správní trestání⁹, předmětem soudního trestání je projednávání jednání naplňující znaky trestných činů a u správního trestání jsou to ostatní jednání, která naplňují znaky správních deliktů.

V našem právním systému rozlišujeme následující druhy správních deliktů: přestupky, správní delikty právníckých osob, správní delikty fyzických osob, správní disciplinární delikty a správní pořádkové delikty a tzv. hybridní správní delikty¹⁰, někdy se namísto hybridních správních deliktů můžeme též setkat s pojmem smíšené správní delikty nebo správní delikty podnikatelů.¹¹ Podstatou těchto správních deliktů je skutečnost, že těchto deliktů se mohou dopouštět jak právnícké osoby, tak ale i podnikající fyzické osoby.

Správní delikt je pojmem obecným, jenž se používá jak v odborné literatuře, tak se také o něm zmiňují jednotlivé zákony, avšak nemá legální

⁷ KOČÍ, Roman; KUČEROVÁ, Helena. *Silniční právo*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. s. 26

⁸ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 15

⁹ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 439

¹⁰ HORZINKOVÁ, Eva; ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. s. 13

¹¹ HORZINKOVÁ, Eva; ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. s. 14

definici na rozdíl od přestupku, v literatuře správního práva je tento pojem charakterizován jako *protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, za které správní orgán ukládá trest stanovený normou správního práva*¹², obecně deliktem rozumíme nějaké jednání porušující buď zákon či jakýkoliv jiný obecně závazný právní předpis.

4.2. Vymezení pojmu přestupek

Jak jsem již výše zmínila přestupek se řadí do systému správních deliktů. Přestupek je určité protiprávní jednání, které dosahuje menšího stupně závažnosti než trestný čin, je to tedy určitá forma porušení práva na úseku veřejné správy. Tento pojem se někdy používá i v mimoprávní oblasti, kde se v přeneseném významu chápe jako nedovolený, neetický, nemorální či škodlivý delikt. Přestupek patří mezi jediný druh správního deliktu, který je alespoň částečně kodifikován.¹³ Dle platné právní úpravy se za přestupek považuje *zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin*.¹⁴ Přestupek je jednak vymezen svým materiálním znakem, tedy jednáním, které ve své konkrétní podobě porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a také formálními znaky¹⁵, což jsou obecné znaky a typové znaky. Aby se jednalo o přestupek je podstatné naplnit jednak formální znaky přestupku, tak současně i materiální znak přestupku, pokud některý z těchto znaků chybí, nelze hovořit o přestupku.¹⁶

Stěžejním pramenem přestupkového práva v obecné rovině je zákon o přestupcích, další celá řada skutkových podstat naplňující znaky přestupků, o nichž pojednává tato práce, jsou uzákoněna v dalších speciálních zákonech, např. zákon č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů a dále zákon o silničním provozu.

¹² HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 447

¹³ HORZINKOVÁ, Eva; ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. s. 13

¹⁴ § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011, s. 25

¹⁶ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011, s. 25

4. 3. Obecné znaky přestupku

Obecné znaky přestupku řadíme mezi formální znaky přestupku, právní teorie jimi rozumí takové znaky, které jsou společné pro všechny přestupky a které je třeba odlišit od typových znaků přestupku, které jsou naproti tomu konkrétní, specifické a díky nimž se odlišují jednotlivé přestupky navzájem. Mezi obecné znaky jednání mající znaky přestupku řadíme přičetnost a věk pachatele, tzn. aby pachatel mohl být deliktně odpovědný za přestupek, musí v době spáchání přestupku být jednak přičetný a musí dovršit patnáctý rok svého věku v době spáchání přestupku¹⁷, obě tyto podmínky musí být splněny současně.

Přičetnost je v zákoně o přestupcích vymezena negativně, a to takto: „*kdo pro duševní poruchu v době spáchání nemohl rozpoznat, že jde o porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem, nebo nemohl ovládat své jednání*“.¹⁸ Přičetností rozumíme stav být pachatelem, tedy být trestně odpovědný za spáchání protiprávního jednání mající znaky přestupku, tato deliktní odpovědnost závisí na duševních schopnostech pachatele, podstatou je schopnost pachatele chápat význam svého činu pro společnost a ovládat své jednání. Jednání, kdy by pachatel jednal v nepřičetnosti a za své jednání by nebyl trestně odpovědný musí splňovat následující předpoklady: pachatel trpí duševní poruchou, je zbaven schopnosti rozpoznat protiprávnost činu nebo ovládnout své jednání, tato ztráta rozpoznávací nebo ovládací je důsledkem duševní poruchy. Všechny tyto podmínky musí být splněny kumulativně, a to v době spáchání činu.

Kritéria přičetnosti třídíme jednak na kritéria biologická (lékařská) nebo psychologická (juristická). Duševní porucha je biologickým kritériem, jsou to zřetelné odchylky od běžné normy chování jedince.¹⁹ Pod pojmem duševní porucha se může skrývat celá řada poruch v nejrůznějších podobách. *Duševní poruchou chápeme hlubokou poruchu vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha vědomosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka.*²⁰ Psychologickým kritériem je nedostatek schopnosti rozumové (tzv. schopnosti rozpoznávací) – jež spočívá v tom, že pachatel není schopen rozpoznat, že jeho jednání je protiprávní, a schopnosti ovládací – absence schopnosti ovládnout své jednání, které konkrétně posuzujeme, k trestní neodpovědnosti za své jednání postačí nedostatek buď schopnosti rozpoznávací anebo schopnosti ovládací.

¹⁷ § 5 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ § 5 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ NOVOTNÝ, Oto; Vanduchová, Marie, ŠÁMAL, Pavel.. *Trestní právo hmotné: I. obecná část.*

6. přepr. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 191-192

²⁰ § 123 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

Skutečnost, že pachatel činu trpí duševní poruchou však sama o sobě respektive trestní odpovědnost nevylučuje. Nicméně je důležité, že neschopnost ovládací nebo rozpoznávací je důsledkem duševní poruchy, kterou pachatel trpí, a to v době činu. Pokud pro nepřičetnost pachatel není odpovědný, je to důvod pro odložení věci dle § 66 odst. 1 písm. b) zákona o přestupcích, resp. pro zastavení řízení podle § 76 odst. 1 písm. e).

Důležité je však také podotknout, že trestní odpovědnosti není zbaven ten, kdo se do stavu nepřičetnosti přivedl, byť z nedbalosti, požitím alkoholu nebo užitím jiné návykové látky.²¹

4. 4. Typové znaky přestupku

Jednotlivé skutkové podstaty jsou charakterizovány čtyřmi typovými znaky uvedené v zákoně. Jedná se o určitý souhrn objektivních a subjektivních znaků, které určují jednotlivé druhy přestupku a zároveň je odlišují navzájem.

V případě, že by některý znak přestupku chyběl, nebyla by naplněna skutková podstata přestupku.²² Mezi znaky skutkové podstaty přestupku řadíme: objekt, objektivní stránka, subjekt a v neposlední řadě subjektivní stránka. Každá skutková podstata má všechny tyto znaky, i když někdy může nastat situace, že výslovné vyjádření jednoho ze znaků v právní normě chybí.

4. 4. 1. Objekt

Mezi obligatorní znak jednotlivých přestupků řadíme objekt, jímž charakterizujeme určité společenské zájmy, vztahy, hodnoty chráněné zákonem, proti nimž směřuje protiprávní jednání.²³ V právní teorii se setkáváme s rozlišováním objektu dle jeho stupně obecnosti (abstrakce) na objekt obecný, druhový a individuální objekt.²⁴

Objektem obecným neboli rodovým rozumíme souhrn nejdůležitějších vztahů, zájmů a hodnot, které je třeba chránit. Obecně u přestupků bude obecným objektem ochrana právního řádu dle § 1 zákona o přestupcích: „*orgány státní správy a orgány obce vedou občany k tomu, aby dodržovali zákony a jiné právní předpisy a respektovali práva spoluobčanů*“...

²¹ § 5 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

²² MATES, Pavel a kol. *Základy správního práva trestního*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 52

²³ HORZINKOVÁ, Eva; ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. s. 16

²⁴ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 456

Druhový objekt též nazývaný skupinový je charakteristický tím, že se jedná o společenské vztahy, zájmy a hodnoty příbuzného druhu, je tedy společný určitým skupinám přestupků v určité oblasti.²⁵ Obvykle vyjádřen v názvech hlav nebo dílů zvláštní části, význam má pro systematické rozdělení přestupků v zákoně. Druhovým objektem přestupků v silniční dopravě je zájem společnosti na ochraně života, zdraví osob a ochraně majetku.²⁶

V neposlední řadě rozlišujeme individuální objekt, který je představován konkrétním zájmem, k jehož ochraně je to které ustanovení zvláštní části zákona určeno. Ten je pak základem pro správnou kvalifikaci skutku.²⁷

4. 4. 2. Objektivní stránka

Za další obligatorní znak skutkové podstaty charakterizující objektivní stránku řadíme především jednání, následek a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. Jednání je určitý projev vůle ve vnějším světě, je to vůlí pachatele ovládané nebo ovladatelné chování²⁸, kterým se rozumí určitá činnost (konání) nebo naopak nečinnost (opomenutí) – *jednáním se rozumí i opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel podle okolností a svých osobních poměrů povinen.*²⁹

Každý přestupek má následek, jedná se tedy o jednání porušující nebo ohrožující zájmy, které jsou objektem skutkové podstaty, podle toho pak rozlišujeme následek ohrožovací – následkem je tedy ohrožení a k dokonání postačí samotné ohrožení, a poruchový – následkem je porucha a k dokonání přestupku nestačí pouhé ohrožení, ale musí dojít k porušení. Podstatnou podmínkou odpovědnosti za přestupek je příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi jednáním a následkem, pachatel může být odpovědný za takové jednání pouze v případě, že tímto svým jednáním způsobil následek. Následek spoluurčuje povahu a závažnost spáchaného přestupku.

U dopravních přestupků se zpravidla jedná o komisivní jednání spočívající v porušení nebo ohrožení bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, např. překročení předepsané rychlosti v obci.

²⁵ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 456

²⁶ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 33.

²⁷ HORZINKOVÁ, Eva; ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. s. 17

²⁸ NOVOTNÝ, Oto; Vanduchová, Marie, ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné: I. obecná část*.

6. přepr. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 154

²⁹ § 4 odst. 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

4. 4. 3. Subjekt

Pachatelem přestupku je konkrétní fyzická osoba, která naplnila svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty přestupku³⁰, subjektem může být kdokoli, kdo je příčetný a deliktně způsobilý v době spáchání přestupku, a to bez ohledu na státní příslušnost, popřípadě bez státní příslušnosti – apatrida.

Subjektem v silničním provozu je zpravidla řidič motorového vozidla, který je účastníkem provozu na pozemních komunikacích, zpravidla držitelem řidičského oprávnění, a to vydaným orgánem České republiky či cizím státem jímž teoreticky garantuje odbornou způsobilost k řízení motorového vozidla. V některých skutkových podstatách může být pachatelem přestupku pouze osoba z určitého okruhu osob (tzv. subjekt speciální).³¹ Speciální subjekt je takový, který má zvláštní způsobilost nebo postavení, u přestupků spáchaných na pozemních komunikacích to mohou být učitelé autoškol, kteří provádějí výcvik.

4. 4. 4. Subjektivní stránka

Nezbytným znakem charakterizujícím subjektivní stránku přestupku je zavinění, jedná se o psychický stav pachatele k následkům svého jednání. Zavinění se skládá ze dvou složek, jednak složky volní (vůle, chtění) a složky vědění (intelektuální složka zavinění). Intelektuální složka zavinění představuje odraz předmětů a jevů pomocí našich smyslových orgánů, které pachatel nemůže v daný okamžik vnímat, které vnímal dříve nebo k nimž došel úsudkem na základě svých znalostí a zkušeností. Volní složka představuje nejen chtění, ale též srozumění.³²

Známe dvě formy zavinění, které právní řád definuje, a to úmyslné a nedbalostní. Ke vzniku odpovědnosti za přestupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.³³ Přestupkový zákon v ustanovení § 4 pojednává o dvou formách nedbalosti (culpa), rozlišuje nedbalost vědomou (culpa luxuria) a nevědomou nedbalost (culpa negligentia). Rozdíl mezi oběma formami nedbalosti je ve způsobu, jak se v zavinění uplatňuje složka vědění. Dle legální definice vědomé nedbalosti je jednání, kdy *pachatel věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez*

³⁰ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 457

³¹ HORZINKOVÁ, Eva; ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. s. 17

³² NOVOTNÝ, Oto; Vanduchová, Marie, ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné: I. obecná část*. 6. přepr. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 221-222

³³ § 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

*přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí.*³⁴

Pachatel si uvědomuje, že porušuje nebo ohrožuje zájem chráněný zákonem, naopak při nevědomé nedbalosti nastává eventualita, že si pachatel neuvědomuje, že porušuje nebo ohrožuje zájem chráněný zákonem, ačkoliv by to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům, životním zkušenostem vědět měl a mohl. Pojem „měl vědět“ je požadavek kladený na pachatele, od něhož se vyžaduje určitá předvídatost a míra opatrnosti.³⁵

K další formě zavinění patří úmysl (dolus), aby přestupek byl spáchán úmyslně, musí být úmyslná forma zavinění výslovně požadována ke spáchání přestupku.³⁶ Zákon o přestupcích zmiňuje dvě formy úmyslu, jednak úmysl přímý (dolus directus) a jednak úmysl nepřímý (dolus eventualis). Předpokladem úmyslu je složka vůle, ale také složka vědění. Rozdíl, na kterém je postavena diference mezi přímým a nepřímým úmyslem, je vyjádřen právě v odstupňování složky volní.³⁷ Zákon o přestupcích nám definuje přímý úmysl v § 4 odst. 2 a to: „*pachatel chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem*“. Přímý úmysl zahrnuje také případy, kdy pachatel chce způsobit následek předpokládaný skutkovou podstatou bez toho, že by takový následek byl přímo cílem jeho jednání, např. řidič nechce poskytnout potřebnou pomoc. Úmysl nepřímý je založen na konstrukci srozumění, zcela postačí pachatelovo srozumění, že může způsobit či ohrozit zájem chráněný zákonem. Srozuměním se se míní skutečnost, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si pachatel představoval jako možný.³⁸

5. Charakteristika přestupků proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích

Přestupky na úseku bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích patří k nejčastěji páchaným přestupkům. Mezi společný zájem

³⁴ § 4 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

³⁵ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 33

³⁶ § 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 33

³⁸ NOVOTNÝ, Oto; Vanduchová, Marie; ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné: I. obecná část*. 6. přepr. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 232

chráněný zákonem patří bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích, a to zejména ochrana života, zdraví a majetku.

Jednání naplňující znaky přestupku může být uskutečněno, jak aktivním jednáním, tj. konáním, tak také opomenutím. Jak jsem již výše zmínila, každý spáchaný přestupek má následek, kterému předcházelo jednání porušující nebo ohrožující zájem chráněný zákonem, následkem přestupků v silniční dopravě bude zpravidla ublížení na zdraví, způsobení škody na majetku. Pachatelem dopravního přestupku může být jakýkoliv účastník silničního provozu.³⁹ Podle zákona o silničním provozu se považuje za účastníka každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích.⁴⁰

Posledním obligatorním znakem skutkové podstaty přestupků je zavinění pachatele, obecně podle přestupkového zákona postačuje nedbalost k postihu pachatele, nicméně na úseku bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích mnoho z těchto přestupků jsou páčány úmyslně, například jízda na červený světelný signál.

5. 1. Řízení bez řidičského oprávnění

Řidičské oprávnění opravňuje jeho držitele k řízení motorového vozidla zařazeného do skupiny vozidel, pro kterou mu bylo řidičské oprávnění uděleno.⁴¹ K obdržení tohoto oprávnění musí osoba splnit určité předpoklady, jež stanovuje zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, podle ustanovení § 82 jsou jimi zejména: dosažení stanoveného věku, zdravotní způsobilost, odborná způsobilost k řízení motorových vozidel, dále žadatel není ve výkonu sankce či jiného zákazu řízení motorových vozidel nebo není povinným v exekuci pozastavením řidičského oprávnění, má na území České republiky trvalý nebo přechodný pobyt a splnění podmínky bezúhonnosti týkající se trestu zákazu řízení motorových vozidel, která se prokazuje výpisem z Rejstříků trestů.

Dosažení stanoveného věku pro udělení řidičského oprávnění prokazuje žadatel průkazem totožnosti, tj. občanským průkazem nebo cestovním pasem. Žadatel musí doložit posudek o své zdravotní způsobilosti deklarující tělesnou a duševní schopnost k řízení motorového vozidla, zdravotní způsobilost posuzuje

³⁹ KOČÍ, Roman; KUČEROVÁ, Helena. *Silniční právo*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. s. 61

⁴⁰ § 2 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁴¹ § 80 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

ošetřující lékař na základě lékařské prohlídky⁴², posouzení zdravotního stavu má především vyloučit možné situace, též jim také předejít, aby se provozu na pozemních komunikacích neúčastnil řidič, který může ohrozit svým zdravotním stavem jednak sebe, ale též i ostatní účastníky silničního provozu. Zákon uvádí mimo lékařského vyšetření také vyšetření psychologické, ke kterému je povinen ten, kdo žádá o vrácení řidičského oprávnění, které pozbyl v důsledku dosažení celkového počtu bodů v bodovém hodnocení řidičů nebo soudem uloženého trestu zákazu řízení motorových vozidel atd.⁴³

Odbornou způsobilost k řízení motorových vozidel získá žadatel výukou a výcvikem v autoškole a složením zkoušky odborné způsobilosti k řízení motorového vozidla dle zákona č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. K výuce a výcviku k získání řidičského oprávnění může žadatele přijmout pouze provozovatel autoškoly.

Pokud žadatel všechny výše uvedené podmínky splní, může mu být na základě písemné žádosti vydáno řidičské oprávnění, toto oprávnění udělí žadateli příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností. Žadateli, kterému bylo uděleno řidičské oprávnění, je vydán řidičský průkaz, jež osobu osvědčuje k řízení motorových vozidel.⁴⁴

Jednání mající znaky přestupku se dopustí ten, kdo není držitelem příslušného řidičského oprávnění; byl mu zadržán řidičský průkaz; není k řízení profesně způsobilý; není držitelem platného posudku o zdravotní způsobilosti a nebo pozbyl jako řidič, který je držitelem řidičského průkazu Evropské unie, právo k řízení motorového vozidla na území České republiky.⁴⁵

Za spáchání takového přestupku může být pachateli uložena pokuta v rozpětí od 25.000 do 50.000 Kč, zákaz činnosti od jednoho roku do dvou let a v neposlední řadě bodové hodnocení od jednoho až do pěti bodů, tento přestupek nelze projednat v blokovém řízení.

V rámci úseku bezpečnosti a plynulosti provozu je otázkou, které přestupky jsou opravdu nebezpečné a mohou mít vliv i na závažnější ohrožení hodnot a zájmů chráněných zákonem. Není třeba zpochybňovat skutečnost, že

⁴² § 84 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů a § 2 odst. vyhlášky č. 277/2004 Sb., o stanovení zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ § 87a zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ § 103 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁵ § 125c zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

dopustí-li se pachatel dopravního přestupku, který není držitelem buď řidičského oprávnění vůbec nebo není k jeho řízení profesně způsobilý, ohrožuje nejen sebe, ale též i ostatní účastníky silničního provozu, neboť nemá patřičnou odbornou způsobilost k řízení motorového vozidla. Dřívější trestní zákon z roku 1961, tzn. zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zrušen zákonem č. 40/2009 Sb.; obsahoval ustanovení o spáchání trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, bohužel zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, už takové ustanovení neobsahuje.

5. 2. Nedovolená jízda přes železniční přejezd

Jak vyplývá ze zákona o silničním provozu dle ustanovení § 29 řidič nesmí vjet na železniční přejezd, je-li dávana výstraha dvěma červenými střídavě přerušovanými světly signálu přejezdového zabezpečovacího zařízení nebo je-li dávana výstraha přerušovaným zvukem houkačky nebo zvonku přejezdového zabezpečovacího zařízení, sklápějí-li se závory, je-li vidět nebo slyšet příjíždějící vlak. Obecně je známo, že řidič si musí počínat obzvlášť opatrně při přejíždění železničního přejezdu.

Existují dva druhy železničních přejezdů, takzvaný chráněný, tzn. přejezd opatřený závorami, a nechráněný – bez závor. Podle míry a způsobu, jakým jsou přejezdy zabezpečené rozlišujeme přejezdy zabezpečené výstražným křížem, tedy výstražnou dopravní značkou, která je levnější než přejezdové zabezpečovací zařízení, které stojí až v řádech milionů Kč.

Způsob, jakým jsou železniční přejezdy v České republice zabezpečené je na některých místech zcela nepostačující, což některé nezodpovědné a nerespektující řidiče svádí k porušování pravidel silničního provozu a takové jednání může mít za následek ublížení na zdraví nebo smrt nejen samotného řidiče, případně jeho spolujezdců, ale rovněž i cestujících ve vlacích. Pokud by řidič při řízení vozidla vjel na železniční přejezd, kdy je to v rozporu s ustanovením § 29 zákona o silničním provozu, dopouští se přestupku. V souvislosti s tímto jednáním navážu na kauzu, která se týkala polského řidiče kamionu Slawomira Wojciecha Sondaje, který ignoroval červený světelný signál na železničním přejezdu ve Studénce a vjel na železniční přejezd, kde se střetl s vlakem a způsobil dopravní nehodu, kde jeho vinou zemřeli tři lidé a dalších asi dvacet osob bylo zraněno. Polský řidič byl obviněn z trestného činu obecného ohrožení, na základě obvinění a dalších skutků, kterých se dopustil již dříve, byl

pravomocně soudem odsouzen na osm a půl roku a dále mu byl uložen desetiletý zákaz řízení.

Nedovolená jízda přes železniční přejezd patří k závažným přestupkům, která je bodovým systémem ohodnocena sedmi body a zákazem činnosti od jednoho do šesti měsíců.⁴⁶

5. 3. Překročení nejvyšší dovolené rychlosti

V dnešní době řidiči motorových vozidel mají poměrně přesné informace, na jakých úsecích pozemních komunikacích se měří rychlost, přesto velmi často dochází k překročení nejvyšší dovolené rychlosti, je to jednak technickými vlastnostmi aut, které umožňují jet podstatně vyšší rychlostí a za další jsou určité úseky pozemních komunikací, které některé řidiče motorových vozidel k vyšší rychlosti přímo vybízejí.

Podle zákona o silničním provozu musí řidič motorového vozidla přizpůsobit svou rychlost mnoha okolnostem, které ovlivňují bezpečnost jízdy. Řidič musí svou rychlost přizpůsobit svým schopnostem, vlastnostem vozidla, předpokládanému stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, povětrnostním podmínkám a dalším okolnostem, které je možno předvídat.⁴⁷ Povětrnostními podmínkami jsou například vánice, intenzivní sněžení, mlha, přívalové vody. Okolnosti, které mohou ovlivňovat bezpečnost jízdy je vždy třeba posuzovat podle konkrétní situace.

Nepřiměřená rychlost jízdy je jednou z nejčastějších příčin dopravních nehod. Za přiměřenou rychlost považujeme takovou, kdy je řidič schopen zastavit motorové vozidlo na vzdálenost, na kterou má rozhled, je schopen zvládnout jízdu na vozovce, která může být například v důsledku přírodních podmínek namrzlá nebo zledovatělá, nebo v důsledku prací na pozemní komunikaci může být provoz omezen, toto vše má vliv na bezpečnost a plynulost provozu na pozemní komunikaci. Přiměřená rychlost nemusí být bezpodmínečně vždy maximální dovolená rychlost. Podle zákona o silničním provozu je v obci nejvyšší povolená rychlost 50 km/h a na dálnici 130 km/h a na ostatních silnicích 90 km/h.⁴⁸ Je nutné zdůraznit, že tyto stanovené limity, která zákon uvádí, jsou stanovené meze pro řidiče, který řídí vozidlo na pozemní komunikaci, a to za naprosto ideálních podmínek na vozovce, což obvykle např. v období zimy nenastává.

⁴⁶ § 125c odst. 5 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁸ § 18 odst. odst. 3, 4 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

V případě nedodržování maximální dovolené rychlosti jízdy se řidič vozidla dopouští dopravního přestupku, který je také jeden z nejčastějších vůbec. Řidič motorového vozidla se dopustí přestupku, jestliže: překročí nejvyšší dovolenou rychlost v obci o 40 km/h a více nebo mimo obec o 50 km/h a více; nebo překročí nejvyšší dovolenou rychlost v obci o 20 km/h a více nebo mimo obec o 30 km/h a více a v neposlední řadě ten, kdo překročí nejvyšší dovolenou rychlost v obci o méně než 20 km/h nebo mimo obec o 30 km/h a více.⁴⁹ Uvedená rychlostní omezení neplatí pro řidiče zpravodajských služeb, Generální inspekce bezpečnostních sborů a stanovených útvarů policie, Vojenské policie a celních orgánů⁵⁰, nicméně i oni musí dbát na opatrnost, aby neohrozili bezpečnost silničního provozu.

K měření rychlosti motorových vozidel na pozemních komunikacích je bez omezení oprávněna Policie České republiky, obecní policie je oprávněna měřit rychlost jen na místech určených Policií České republiky a musí přitom postupovat v součinnosti s Policií České republiky.⁵¹ Obecní policie je orgánem obce, který zřizuje a zrušuje zastupitelstvo obce.⁵²

Pro měření rychlosti vozidel se používají radarové či laserové měřiče rychlosti. Měření rychlosti je důležité pro následné posouzení ve správním řízení, zda došlo k porušení povinnosti či nikoliv. Známe stacionární radar nebo též úsekové měření rychlosti a mobilní radary. Stacionární radar měří rychlost na konkrétním místě, úsekové měření rychlosti měří v daném úseku průměrnou rychlost vozidla, kdy na konci úseku je vozidlo vyfotografováno, pokud dojde k překročení rychlosti, data se automaticky zasílají Policii České republiky nebo městskému úřadu. Mobilní radary mohou být zabudovány ve vozidlech.

Radary, které jsou používány k měření rychlosti vozidel Policií České republiky nebo obecní policií musí odpovídat zákonu č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění pozdějších předpisů, a dalším prováděcím předpisům. Měřiče rychlosti musí být schváleny Českým metrologickým institutem, zda měřič odpovídá jeho technickým vlastnostem a je schopno plnit svou funkci, pro kterou je určeno.⁵³ V České republice jsou radary schvalovány s odchylkou +/- 3 km/h, pokud je zjištěná rychlost do 100 km/h, respektive +/- 3 procenta při rychlosti nad

⁴⁹ § 125c odst. 1 písm. f) bodu 2. až 4. zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁰ § 18 odst. 9 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ § 79a zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁵² § 1 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

⁵³ § 6 odst. 2 zákona č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění pozdějších předpisů

100 km/h. Tato odchylka není promítnuta do zobrazené rychlosti na radaru, zohlednit ji musí sám policista. Může se teoreticky stát u řádně fungujících radarů, že vozidlu, které objektivně jede rychlostí 50 km/h, ukáže jeden radar rychlost 47 km/h a jiný 53 km/h. Za spolehlivě prokázané překročení rychlosti 50 km/h lze považovat teprve tehdy, objeví-li se na radaru rychlost 54 km/h a vyšší.⁵⁴

Řidič, který se dopustí přestupku tím, že překročí maximální dovolenou rychlost, může být potrestán pokutou v rozmezí od 1.500 do 10.000 Kč, tato výše pokuty bude odstupňována podle výše překročení povolené rychlosti, dále může být řidič potrestán zákazem řízení od šesti měsíců do jednoho roku a též bodovým ohodnocením v bodovém systému od dvou do pěti bodů. V případě, že se pachateli přestupku ukládá zákaz činnosti, nelze přestupek projednat v blokovém řízení a nelze v rozhodnutí o přestupku od uložení sankce upustit.⁵⁵

Není pochyb o tom, že překročení rychlosti má podstatný vliv na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích, a to i v případě, že se jedná o nižší překročení rychlosti, je nutné při řízení vozidla dbát nejen na respektování pravidel silničního provozu, ale rovněž i přizpůsobit rychlost jízdy daným okolnostem, které se vyskytují nebo mohou vyskytnout na vozovce. V nejhorších případech vysoká rychlost řidiče může mít za následek újmu na zdraví či životě.

Aby šlo o jednání mající znaky přestupku, musí být naplněna jak formální stránka přestupku, formální znaky jsou označeny zákonem za přestupek - tedy překročení dovolené rychlosti; tak i stránka materiální, kdy dochází k ohrožení, porušení zájmů chráněných zákonem, z toho nelze vyvodit, že k naplnění materiálního znaku skutkové podstaty přestupku dochází vždy, když je naplněn formální znak přestupku jednáním řidiče.

Materiálním znakem přestupku se zabýval také Nejvyšší správní soud v jednom svém rozsudku, kdy se jednalo o případ řidiče, který dostal pokutu za překročení dovolené rychlosti 50 km/h, kterému bylo naměřeno 52 km/h po odečtení odchylky (+- 3 km/h), podstatou tohoto případu je posouzení materiální stránky přestupku, která definuje přestupek. *„Nelze dovodit že by k naplnění materiálního znaku skutkové podstaty přestupku došlo vždy, když je naplněn formální znak přestupku zaviněným jednáním fyzické osoby. Pokud se k okolnostem jednání, jež naplní formální znaky skutkové podstaty přestupku,*

⁵⁴ <https://www.cdv.cz/mereni-rychlosti-radary-a-tolerance-mereni-v-ceske-republice-a-v-jinych-statech/>

⁵⁵ §125c odst. 5, 6, 8, 9 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

přidruží další významné okolnosti, které vylučují, aby takovým jednáním byl porušen nebo ohrožen právem chráněný zájem společnosti, nedojde k naplnění materiálního znaku přestupku a takové jednání potom nemůže být označeno za přestupek,“ dále Nejvyšší správní soud uvádí, že: *„okolnostmi, jež snižují nebezpečnost jednání pro chráněný zájem společnosti pod míru, která je typická pro běžně se vyskytující případy přestupku, mohou být zejména, avšak nikoliv výlučně, význam právem chráněného zájmu, který byl přestupkovým jednáním dotčen, způsob jeho provedení a jeho následky, okolnosti, za kterých byl přestupek spáchán, osoba pachatele, míra jeho zavinění a jeho pohnutka. Okolnosti, jež vylučují porušení nebo ohrožení zájmu společnosti, musí být ovšem posuzovány vždy v každém konkrétním případě“...⁵⁶*

Za podstatné v souvislosti s tímto bodem považuji také zmínit použití antiradaru, který umožňuje zjištění polohy policejního radaru nebo rušení jeho přenosu, čímž snižuje riziko postihu rychlé jízdy řidiče. Použití radaru je zakázáno dle ustanovení § 3 odst. 6 zákona o silničním provozu. Ten, kdo použije antiradar, se dopouští přestupku⁵⁷, pachateli může být uložena bloková pokuta do výše 5.000 Kč.⁵⁸

5. 4. Držení telefonního přístroje při jízdě vozidlem

V dnešní době je naprosto zcela běžné používání mobilních telefonů, a to kdekoliv, většině z nás nepřipadá nikterak zvláštní, když zazvoní mobilní telefon jej zvednout bez ohledu na to, zda právě řídíme vozidlo, problém nastává v okamžiku, kdy držení či jakékoliv ovládání mobilního telefonu odvrací řidičovu pozornost, což nepochybně má za následek ohrožení bezpečnosti samotného řidiče, ale též ostatních účastníků silničního provozu.

Dle platné právní úpravy, řidič nesmí při jízdě vozidla držet v ruce nebo jiným způsobem telefonní přístroj nebo jiné hovorové nebo záznamové zařízení.⁵⁹ Nicméně náš právní řád nezakazuje užívání telefonního nebo jiného hovorového zařízení umístěného v držáku auta a telefonování během jízdy za použití hands-free sady⁶⁰, nicméně používání hands-free zamezuje pouze riziku držení, ovládání mobilního telefonu, nikoliv však naprosto pozornosti věnování se řízení.

⁵⁶ rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 14. 12. 2009, sp. zn. 5 As 104/2008 – 45

⁵⁷ § 125c odst. 1 písm. j) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ § 13 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ § 7 odst. 1 písm. c) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁰ <http://www.ibesip.cz/cz/ridic/zasady-bezpecne-jizdy/telefonujete-za-jizdy-zbytecne-riskujete>

Telefonování a psaní sms zpráv může vyvolat krizové situace, neboť řidič vozidla nevěnuje dostatečnou pozornost provozu na vozovce, například zbytečně brzdí, přehlíží značky, což vede k ohrožování bezpečnosti provozu a řidič takového vozidla se stává nevyzpytatelným. Je naprosto nepochybné, že žádná osoba není schopna dělat dvě věci najednou se stoprocentní pozorností a opatrností.

Tento přestupek se řadí mezi méně závažné přestupky, nicméně se domnívám, že by to mu tak být nemělo, neboť právě nepozornost řidiče způsobuje řadu dopravních nehod. Bez ohledu na používání hands-free si myslím, že i samotné telefonování za jízdy vozidla může být riskantní, zejména v případě, kdy řidič telefonuje za jízdy a vyřizujeme náročné pracovní úkoly, což pozornost řidiče rozptyluje. V této souvislosti je třeba připomenout, že asi ne zcela bezdůvodně je například ve veřejných dopravních prostředcích na dveřích řidiče napsáno „nemluvte za jízdy s řidičem“, proto si dovoluji tvrdit, že by mělo dojít k zpřísnění naší legislativy, protože při spáchání tohoto přestupku hrozí pokuta pouze do výše 1.000 Kč a bodovém ohodnocení dvou bodů v bodovém systému⁶¹, což považuji za nepostačující při rizicích, která mohou nastat.

5. 5. Agresivní jízda

Ráda bych se zaměřila na další současnou problematiku, což je agresivní jízda některých řidičů. Agresivní chování řidiče za volantem není nikterak snadné definovat, je to souhrn lidských faktorů a spouštějících mechanismů, které se podílejí na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích. Je celá řada jednání, jež lze považovat za agresivní chování, mezi taková jednání lze zařadit: nepřiměřenou rychlost jízdy, nesprávné předjíždění, nedodržování bezpečné vzdálenosti mezi vozidly, nedání přednosti v jízdě, gestikulace na ostatní účastníky silničního provozu atd.

Agresivní jednání řidiče může způsobit dopravní nehodu, takový řidič často ohrožuje nejen své zdraví a život, ale samozřejmě i všech dalších účastníků silničního provozu, neboť jeho jednání je zcela nevypočitatelné. Agresivita řidiče může mít různé spouštěče na jeho jednání na vozovce, zpravidla je to časová tíseň řidiče, která je doprovázena nervozitou, který následně překračuje povolenou rychlost, riskantně předjíždí nebo nedodržuje bezpečnou vzdálenost mezi vozidly.

⁶¹ § 125c odst. 7 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

Mezi agresivní řidiče patří zejména muži, a to mladí, kteří mívají silná motorová vozidla a domnívají se, že své vozidlo dokonale ovládají.

Obecným problémem je, že není v české legislativě definováno, co se považuje za agresivní jednání řidiče, čímž dochází k tomu, že policisté tato jednání nemohou postihovat, pouze málo případů se podaří odhalit a sankcionovat agresivního řidiče, a to zpravidla jen za jednání, které naplňuje znaky přestupku, mezi takové jednání patří předjíždění vozidla řidičem, kdy je obecnou, místní nebo přechodnou úpravou provozu na pozemních komunikacích zakázáno, nedá přednost v jízdě, ačkoliv je povinen.⁶²

Počet případů agresivních řidičů narůstá, z dlouhodobého hlediska bych uvítala soustředění se na prevenci a výchovu nových řidičů, což by mohlo být například při vydávání řidičských průkazů na zkušební dobu, o které se již dlouho debatuje, bohužel bezúspěšně. Zpřísněním vydání řidičského průkazu na stálo by se mohlo zamezit nehodovosti a též nevhodnému chování některých řidičů, zejména u mladých řidičů by to nebylo na škodu, podle statistik se mladí řidiči významně podílejí na počtu dopravních nehod, příčinou bývá řidičská praxe. Ze statistik dopravní nehodovosti např. za rok 2013 vyplývá, že řidiči s řidičskou praxí do pěti let v České republice zavinili 29 % dopravních nehod, při nichž nejvyšší závažnost dopravních nehod způsobili řidiči ve věku 15-17 let, hned za nimi následují řidiči ve věkové kategorii 18-20 let, mezi poslední věkovou kategorií jsou řidiči ve věku 21-24 let, jak lze vidět, řidičská praxe beze sporu patří mezi podstatnou příčinu zaviněných dopravních nehod.⁶³

5. 6. Řízení vozidla po požití alkoholického nápoje nebo jiné návykové látky

Zvláštní pozornost je třeba věnovat problematice požití alkoholu a jiných návykových látek u řidičů, jejichž požití představuje značné riziko na úseku bezpečnosti silničního provozu.

Řidič, jenž se účastní silničního provozu, nesmí požit alkoholický nápoj ani jinou látku obsahující alkohol nebo jinou návykovou látku během jízdy, nebo řídit takové vozidlo či jet na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo jiné návykové látky. Za řidiče ovlivněného návykovou látkou se považuje ten, v jehož krevním vzorku množství návykové látky dosáhne alespoň limitní

⁶² § 125c odst. 1 písm. f) bod 7. a 8. zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ <http://www.ibesip.cz/cz/pro-media/aktuality/133-mladi-ridici-a-ridici-s-kratkou-praxi-zavini-nejvice-nehod>

hodnoty⁶⁴ stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, ve znění pozdějších předpisů.

Alkoholickým nápojem se rozumí lihovina, víno, pivo a rovněž jiný uvedený nápoj obsahující více než 0,5 objemového procenta alkoholu.⁶⁵ Návykovou látkou se rozumí podle trestního zákoníku alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobitelné nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti.⁶⁶

V důsledku požití alkoholických nápojů nebo užití jiných návykových látek dochází zpravidla k nejzávažnějším dopravním nehodám, které mohou zapříčinit zranění dalších účastníků silničního provozu. Mnoho z řidičů si neuvědomuje a mnohdy ani nepřipouští, že i malé množství alkoholu v krvi může mít tak fatální následek, neboť jejich rychlost reagování na vzniklou situaci na silničním provozu v důsledku požití alkoholického nápoje je zpomalenější a někdy i neadekvátní.

Dle české právní úpravy je tolerováno množství alkoholu v krvi 0 g/kg. V souvislosti s tím vyvstává otázka, zda takové protiprávní jednání sankcionovat jako přestupek nebo trestný čin, pro posouzení tohoto jednání, zda půjde o přestupek či trestný čin bude záviset na tom, nakolik je řidič návykovou látkou ovlivněn, aby byla vyloučena jeho způsobilost řídit vozidlo. V případě, že řidič byl ovlivněn natolik, že jeho způsobilost k řízení vozidla byla vyloučena, půjde o spáchání trestného činu.

Hranice pro posouzení, zda se pachatel dopustil přestupku nebo trestného činu v souvislosti s požitím alkoholu vychází z judikatury soudů, která udává, že při dosažení hladiny jedné promile v krvi je u řidiče vyloučena způsobilost řídit vozidlo, nicméně není nutné dosáhnout jedné promile alkoholu v krvi k tomu, aby se řidič vozidla stal nezpůsobilým jízdy, u některých řidičů postačí i nižší hladina alkoholu. Nelze jakkoliv namítat, že vyšší hladina alkoholu zvyšuje i riziko vzniku dopravní nehody. U řidičů, kteří mají zvýšenou hladinu alkoholu kolem 0,8 až 1 promile ve srovnání s ostatními střízlivými řidiči, se zužuje zorné pole

⁶⁴ § 5 odst. 2 písm. a), b) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁵ § 2 písm. k) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ § 130 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

řidiče, tím vnímá své okolí během jízdy jako by projížděl tunelem, dochází k poruchám prostorového vidění, často řidič jedná impulzivně a rapidně se snižuje rychlost reagování na danou situaci na vozovce. Důležité v souvislosti s měřením alkoholu v krvi, je i doba po ukončení požívání alkoholu, protože zbytkový alkohol v lidském organismu zůstává a postupně se vylučuje, organismus se fyziologicky zbavuje alkoholu zhruba z 90 % jeho oksyločením, 7 % vydýcháním a ze 3 % odchází močí a stolicí.⁶⁷

Protiprávního jednání mající znaky přestupku dle ustanovení § 125c odst. 1 písm. b) a c) zákona o silničním provozu se dopustí ten, kdo řídí vozidlo nebo jede na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky; nebo řídí či jede na zvířeti ve stavu vylučujícím způsobilost, který si řidič přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky. Pokud osoba naplňující výše uvedenou skutkovou podstatu je zastavena policejní kontrolou, která je oprávněna provést orientační dechovou zkoušku, jež je standardní součástí dopravní kontroly, je povinností řidiče se podrobit této policejní kontrole dle ustanovení § 5 odst. 2 zákona o silničním provozu, zda není ovlivněn alkoholem. K provedení dechové zkoušky slouží analyzátory, které měří hladinu alkoholu v krvi na základě jeho zachycení v krvi, samozřejmě touto metodou nemusí dojít k správnému zjištění výše hladiny, neboť se nedají vyloučit některé vlivy, jako je například alkohol obsažený v ústech apod. Nicméně je potřeba poznamenat, že medicínská praxe poukazuje na skutečnost, že osoba může mít menší fyziologickou hladinu alkoholu v krvi i bez toho, že by předtím požila jakýkoliv alkohol, proto naměření nižší hodnoty není považováno za dostatečný důkaz, že řidič před jízdou nebo během ní požil alkoholický nápoj.⁶⁸ Fyziologickou hladinou alkoholu se také zabýval Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku, kdy obviněnému byla naměřena hladina 24 g/kg, tedy hodnota převyšující tzv. fyziologickou hladinu alkoholu v krvi ve výši 0,20 g/kg. Z protokolu vyplývalo, že pachatel nevykazoval žádné znaky ovlivnění alkoholem a po odečtení fyziologické hladiny alkoholu ve výši 0,20 g/kg činila tato hladina alkoholu v krvi žalobce pouze 0,04 g/kg, což je poměrně zanedbatelné množství, a kdy především žalobce při lékařském vyšetření, které nebylo provedeno v dlouhém časovém odstupu, nevykazoval žádné jiné známky požití alkoholu, resp. toho, že by byl pod vlivem alkoholu.

⁶⁷ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006.* 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 76-77

⁶⁸ <http://www.dopravni-pravo.cz/alkohol-za-volantem/>

„Nejvyšší správní soud připomíná, že podle bodu 10 písm. e) Metodického pokynu ministerstva se „za pozitivní průkaz požití alkoholického nápoje...se pokládá hladina etylalkoholu v krvi vyšší než 0,20 g/kg, stanovená metodou plynové chromatografie“. Přestože může být výskyt alkoholu v těle zapříčiněn i jinými faktory než pouze požitím alkoholického nápoje (v této souvislosti se poněkud zjednodušeně hovoří právě o tzv. fyziologické hladině), je třeba přitakat stěžovateli, že expertně stanovená hodnota, která v souladu s bodem 10 písm. e) Metodického pokynu ministerstva vede k negativnímu závěru o přítomnosti alkoholu v krvi v důsledku požití alkoholického nápoje, vychází z pesimistického odhadu. Ten právě předpokládá, že hladina do výše 0,20 g/kg alkoholu v krvi může být teoreticky zapříčiněna i jinými faktory než požitím alkoholického nápoje.“⁶⁹

Jestliže řidič vozidla odmítne podrobit se vyšetření, zda při řízení vozidla nebo jízdě na zvířeti byl ovlivněn alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou, dopouští se tím přestupku, za který mu hrozí pokuta od 25.000 do 50.000 Kč pokuta včetně zákazu řízení od jednoho roku do dvou let.⁷⁰

V případě, že řidič vozidla nadýchá určité množství alkoholu, bude na základě pozitivní dechové zkoušky vyzván k lékařskému vyšetření v podobě odběru krve nebo moči, k tomuto vyšetření je ze zákona povinen podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, za předpokladu, že tato osoba odmítne se podrobit tomuto vyšetření, hledí se na ni, jako by byla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky podle odst. 5 zmíněného zákona, otázkou bude, zda se toto ustanovení uplatní i v případě, kdy řidič bude vyzván k provedení dechové zkoušky, kdy ze situace jednoznačně nevyplývá, že by řidič byl pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. Zákon o silničním provozu, jak jsem již výše zmínila, ukládá povinnost podrobit se vyšetření, jejímž účelem je právě zjištění alkoholu v krvi – dechovou zkouškou, odběrem krve, a odkazuje na zmíněný zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně

⁶⁹ rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 8 As 59/2010-83

⁷⁰ § 125c odst. 1 písm. d), odst. 5 písm. a) a odst. 6 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

souvisejících zákonů, podle něhož se na osobu odmítající se podrobit vyšetření hledí jako na osobu, která požila alkohol.⁷¹

Jak z výše uvedeného vyplývá, bude na uvážení každého řidiče, aby si uvědomil, čeho se dopouští a zda není lepší vystřízlivět anebo zda hodlá vystavit nejen sebe, ale i ostatní účastníky silničního provozu možnému riziku nehody a tím možnému postihu za tento přestupek nebo trestný čin.

5. 7. Nezastavení vozidla na signál, který přikazuje vozidlo zastavit nebo pokyn „stůj“

Jak vyplývá ze zákona o silničním provozu z ustanovení § 4, mezi povinnosti každého účastníka silničního provozu patří povinnost chovat se ohleduplně a ukázněně, aby jeho jednáním nedocházelo k ohrožení vlastního zdraví, života jakožto majetku, tak i ostatních účastníků silničního provozu; řídit se pravidly silničního provozu při účasti provozu na pozemních komunikacích, jakožto pokyny osob oprávněných k řízení silničního provozu, dále se řídit světelnými, akustickými, případně i doprovodnými signály, dopravními značkami. Zákonem stanovené osoby oprávněné řídit provoz pozemních komunikací patří policisté, včetně vojenských, příslušníci vojenské pořádkové služby, strážníci obecní policie, příslušníci Hasičského záchranného sboru⁷², k zastavování vozidel jsou oprávněny osoby taxativně uvedeny v zákoně, mezi něž patří policisté, vojenští policisté, strážníci obecní policie, zaměstnanci provozovatele dráhy v blízkosti železničního přejezdu, dopravci, účastníci dopravní nehody, celníci, příslušníci Generální inspekce bezpečnostních sborů aj.⁷³

Přestupku se dopustí ten, kdo svým jednáním naplní formální znaky přestupku podle ustanovení § 125c odst. 1 bod 6 zákona o silničním provozu, tím, že při řízení vozidla nezastaví vozidlo na signál, který mu přikazuje zastavit vozidlo nebo na pokyn „stůj“ daný oprávněnou osobou při řízení provozu na pozemních komunikacích. Signálem k zastavení vozidla je signál s červeným světlem „STŮJ!“, kdy má řidič motorového vozidla povinnost zastavit své vozidlo⁷⁴, což vyplývá z obecných pravidel silničního provozu. Za předpokladu, že dojde k porušení některé z těchto povinností řidičem, dopouští se řidič

⁷¹ <http://www.epravo.cz/top/clanky/alkohol-za-volantem-a-s-nim-souvisejici-hmotnepravni-dusledky-98780.html>

⁷² § 75 odst. 5, 8 a 9 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁷³ § 79 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁴ § 70 odst. 2 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

přestupku, za jehož jednání pachateli hrozí pokuta od 2.500 až do výše 5.000 Kč, dále trest v podobě zákazu činnosti od šesti měsíců až do jednoho roku, spáchal-li tento skutek dvakrát a vícekrát v období dvanácti měsíců po sobě jdoucích.⁷⁵

Toto jednání je bezpochyby velmi nebezpečné, zejména nezastavení na červený světelný signál, kdy to zákon výslovně řidiči příkazuje. Mnozí řidiči si neuvědomují závažnost svého počínání, projedou na červenou, aby nemuseli čekat na světelných signalizacích, za tímto účelem nabírají vyšší rychlost, kdy může dojít až k naprosto tragickým následkům jako je střetnutí se s jiným motorovým vozidlem či srážka s chodcem. Myslím si, že by toto jednání mělo být postihováno přísněji, neboť jednání takového řidiče je zcela nepředvídatelné. Nejběžnější dobou, kdy se řidiči dopouštějí tohoto přestupku je zpravidla noc.

5. 8. Způsobení dopravní nehody

Nejvážnějším přestupkem z hlediska následku na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu je dopravní nehoda, kterou lze považovat za nešťastný následek dovoleného rizika, jemuž jsou vystaveni všichni účastníci silničního provozu.⁷⁶ Za dopravní nehodu se považuje *událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž došlo k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu.*⁷⁷ Je to nepředvídatelná událost, která s přibýváním množství motorových vozidel na pozemní komunikaci zvyšuje i riziko dalšího střetu vozidel a dalších možných dopravních nehod. Aby bylo možno hovořit o dopravní nehodě, musí dojít ke způsobení škody na majetku, zranění nebo smrti, a to v přímé souvislosti s provozem motorového vozidla v pohybu. Dopravní nehoda zpravidla nastává porušením některého ustanovení zákona o silničním provozu, při kterém je jinému ublíženo na zdraví, a tím se dopouští přestupku podle § 125c odst. 1 písm. h). Za ublížení na zdraví dle trestního zákoníku se rozumí *stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření.*⁷⁸

⁷⁵ § 125c odst. 5 písm. f) a odst. 6 bod 1. zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁶ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006.* 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 54

⁷⁷ § 47 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁸ § 122 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

Při zkoumání příčin a zavinění dopravních nehod je nezbytné zjistit skutkový stav dopravní nehody. Předmětem zkoumání budou objektivní a subjektivní příčiny dopravní nehody. K objektivním příčinám patří zejména sjízdnost vozovky, technický stav komunikace anebo povětrnostní podmínky, přičemž se jedná o takové podmínky, které jsou zcela nezávislé na řidiči vozidla, který je nemůže ovlivnit ani je předvídat. Mezi subjektivní podmínky patří zdravotní a psychické dispozice řidiče.⁷⁹ Všechny tyto aspekty budou mít vliv na posuzování konkrétního případu dopravní nehody.

Způsobení dopravní nehody, při které dojde k ublížení na zdraví, může být kvalifikováno jak přestupek, tak i jako trestný čin, toto posouzení bude závislé na závažnosti, následcích a dalších okolnostech dopravní nehody. Závažnost dopravní nehody totiž určuje, zda toto jednání bude posuzováno jako přestupek či jako trestný čin.

V této podkapitole bych se zaměřila jen na přestupek způsobený dopravní nehodou. Dopravního přestupku se dopustí ten, kdo způsobí dopravní nehodu, při které je jiné osobě ublíženo na zdraví, jak jsem již konstatovala výše. Tento přestupek nelze řešit v blokovém řízení, za způsobení dopravní nehody může být pachatel přestupku uložen zákaz činnosti od jednoho do dvou let a uložení pokuty v rozmezí od 25.000 do 50.000 Kč.

Další skutkové podstaty přestupku související s dopravní nehodou se dopustí ta fyzická osoba, která při dopravní nehodě neprodleně nezastaví své vozidlo, neohlásí dopravní nehodu policistovi, či neprokáže totožnost ostatním účastníkům nehody včetně sdělení údajů o vozidle, které mělo účast na dopravní nehodě anebo nedovoleně opustí místo dopravní nehody.⁸⁰ Za toto jednání lze uložit pachatel dopravního přestupku pokutu od 2.500 až do 5.000 Kč, v případě, že se pachatel tohoto přestupku dopustí dvakrát a vícekrát v období dvanácti měsíců po sobě jdoucích a o tomto přestupku již bylo pravomocně rozhodnuto, musí správní orgán uložit trest zákaz činnosti v rozmezí od jednoho do šesti měsíců.⁸¹

Již výše jsem zmínila, že rozdíl mezi přestupkem a trestným činem bude na posouzení konkrétního případu s ohledem na závažnost následků dopravní

⁷⁹ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006.* 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 57-58

⁸⁰ § 125c odst. 1 písm. i) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

⁸¹ § 125c odst. 5 písm. f) a odst. 6 písm. c) bodu 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

nehody, což bude muset být náležitě objasněno. Jestliže dojde k závažnějšímu ublížení na zdraví, které bude následkem dopravní nehody způsobené z nedbalosti, bude toto jednání posuzováno jako trestný čin.

6. Srovnání duplicitní právní úpravy vybraných trestných činů a přestupků v silniční dopravě

V předchozí kapitole jsem se zabývala přestupky, kterých se mohou dopustit řidiči motorových vozidel proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, některé z nich mohou být právně kvalifikovány jako trestné činy, a to zpravidla pokud dojde k závažnějším následkům, jako je například ublížení na zdraví. Rozdíl mezi přestupkem a trestným činem nemusí být jen z hlediska zavinění, dojde-li například k těžkému ublížení na zdraví z nedbalosti, bude právně posuzován jako trestný čin těžké ublížení na zdraví z nedbalosti. Důležité pro posouzení, zda jde o trestný čin nebo přestupek bude kvalita právních následků skutku.

6. 1. Ublížení na zdraví z nedbalosti a neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku

Neposkytnutí pomoci řidičem má nejen etický rozměr, ale též i právní. Tímto trestným činem se lze dopustit pouze opomenutím a jedná se o obecnou povinnost konat.⁸² Legislativa pamatuje i na povinnosti řidičů motorových vozidel s účastí na dopravní nehodě, mezi tyto povinnosti podle ustanovení § 47 odst. 2 silničního zákona patří:

- neprodleně zastavit vozidlo,
- zdržet se požití alkoholického nápoje a jiných návykových látek po nehodě po dobu, do kdy by to bylo na újmu zjištění, zda před jízdou nebo během jízdy požil alkoholický nápoj nebo jinou návykovou látku, vždy však do příjezdu policisty, v případě, že jsou povinni nehodu ohlásit policistovi,
- učinit opatření k zabránění vzniku škody osobám nebo věcem, pokud hrozí v důsledku dopravní nehody,
- spolupracovat při zjišťování skutkového stavu, tímto samozřejmě není dotčeno právo na odmítnutí výpovědi v případě, že by jí mohla osoba způsobit stíhání za přestupek nebo trestný čin sobě či osobě blízké.

⁸² NOVOTNÝ, Oto; VOKOUN, Rudolf; ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné – zvláštní část*. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 56

V případě, že dojde k dopravní nehodě, na níž má řidič motorového vozidla účast je třeba zachovat klid a nepanikařit. V rámci šetření skutkového stavu dopravní nehody se budou prověřovat okolnosti a zavinění konkrétního pachatele, dojde-li policejní nebo správní orgán k závěru, že pachatel porušil svým jednáním povinnost uloženou silničním zákonem, bude tento skutek posuzován jako přestupek. Dojde-li v důsledku dopravní nehody k ublížení na zdraví nějaké osoby, bude předmětem šetření, zda pachatel svým jednáním neporušil některou z hlavních povinností stanovených silničním zákonem. Za předpokladu, že dosavadní šetření bude nasvědčovat tomu, že se pachatel dopustil jednání porušující nějakou z důležitých povinností v důsledku dopravní nehody vyplývající ze silničního zákona, bude toto jednání právně kvalifikováno jako trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti dle ustanovení § 148 odst. 1 trestního zákoníku, způsobí-li rozsáhlejší újmu na zdraví, například na nejméně dvou osobách, bude kvalifikováno dle ustanovení § 148 odst. 2 trestního zákoníku⁸³, za těžké ublížení na zdraví se považuje:

- zmrzačení,
- ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti,
- poškození důležitého orgánu,
- zohydění,
- vyvolání potratu nebo usmrcení plodu aj.⁸⁴

Nejtěžším následkem dopravní nehody je úmrtí, pokud dojde k usmrcení nějaké osoby, bude tento skutek kvalifikován jako trestný čin usmrcení z nedbalosti podle § 143 trestního zákoníku, výše trestu za tento přečin závisí na tom, nakolik závažné porušení silničních pravidel bylo příčinou dopravní nehody, pokud dojde v důsledku dopravní nehody k usmrcení nejméně dvou osob, může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 10 let.

Pro posouzení následků zranění a z toho vyvozených právních důsledků bude pro soudy stěžejní lékařský posudek.

Bezprostředně po dopravní nehodě může nastat situace, kdy řidič dopravního prostředku, který měl na dopravní nehodě účast, neposkytne osobě potřebnou pomoc a která v důsledku nehody utrpěla nějakou újmu na zdraví. Tato osoba se dopouští trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku dle § 151 trestního zákoníku. Zákon přesně nedefinuje, co to je

⁸³ <http://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-dusledky-dopravni-nehody-77113.html?mail>

⁸⁴ § 122 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

poskytnutí pomoci, nicméně za poskytnutí pomoci se považuje alespoň přivolání záchranné zdravotní služby. Osobě přímo ze zákona nevyplývá, že poskytnutí pomoci musí učinit osobně, při poskytování pomoci může vyvstat i obava z možných právních následků za chybné poskytnutí pomoci, čím závažnější stav zraněné osoby, tím více si můžeme, resp. musíme „dovolit“. Pokud se osoba zjevně snaží zachránit život poškozeného dopravní nehody, kterému hrozí smrt nebo vážná újma na zdraví (silně krvácí, je v bezvědomí, nedýchá atd.), rozhodně nikdo nemůže ať už morálně, natož právně zpochybňovat jednání osoby, která takto konala. Výjimka by nastala, pokud by poskytování pomoci bylo učiněno násilím proti poškozenému. Při poskytování pomoci se účastník dopravní nehody může dostat i do takové situace, kdy bude nutné postupovat ne zcela v souladu se zákonem, s touto situací počítá i trestní zákoník v ustanovení § 28, kde je uzákoněna krajní nouze.

K trestní odpovědnosti za trestný čin neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku není vázáno na určitý následek, samotné neposkytnutí takové pomoci je skutkovou podstatou tohoto trestného činu.⁸⁵ Za typický příklad neposkytnutí pomoci je ujetí řidiče od dopravní nehody. V případě, že by došlo důsledkem neposkytnutí pomoci řidičem k újmě na zdraví některého z účastníků dopravní nehody, bude toto jednání kvalifikováno jako ublížení na zdraví z nedbalosti či dokonce usmrcení z nedbalosti, pokud dojde k usmrcení některého poškozeného.

6. 2. Obecné ohrožení

Dle ustanovení § 272 a 273 trestního zákoníku je obecné ohrožení trestný čin, jehož se pachatel dopustí úmyslně (§ 272) anebo z nedbalosti (§ 273) *tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektriny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, případně obecné nebezpečí zvýší anebo ztíží jeho odvrácením nebo zmírněním*. Jednání může být učiněno konáním - například vjetí na železniční přejezd v době, kdy svítí červené signalizační světlo, tak i opomenutím. Zvýšení obecného nebezpečí nebo ztížení jeho odvrácení či zmírnění může nastat pouze v době, kdy obecné

⁸⁵ http://www.zachrannaslužba.cz/zajimavosti/2014_prvni_pomoc_pravo.pdf

nebezpečí již existuje.⁸⁶ Tato skutková podstata slouží k ochraně lidského zdraví, života a také majetku. V souvislosti s jednáním naplňující znaky obecného ohrožení je v trestním zákoníku pouze demonstrativně vymezeno, co je považováno za obecné nebezpečí. K naplnění skutkové podstaty obecného nebezpečí může být uskutečněno jak úmyslně, tak nedbalostně. K dokonání trestného činu obecného ohrožení postačí samotné vyvolání nebezpečí, kdy ani ke způsobení zranění nebo jiné újmy nemusí dojít.⁸⁷

Obecné ohrožení nastává tehdy, jestliže lidem hrozí bezprostředně těžká újma na zdraví, smrt nebo majetková škoda velkého rozsahu. S tímto trestným činem se můžeme setkat také v silničním provozu. Toto jednání není ojedinělé, kdy řidiči motorových vozidel se uchýlí k pokusu ujet policistům, ať už z pouhé obavy „nadýchání“ alkoholu či pohrdání policie, a tím ohrožují sebe a ostatní účastníky silničního provozu.

Tímto skutkem se také zabýval Nejvyšší soud České republiky, kdy řidič vozidla nerespektoval pokyny hlídky Policie České republiky k zastavení vozidla a začal rychlou, agresivní a bezohlednou jízdou hlídce Policie České republiky ujíždět. Policie České republiky jej neustále pronásledovala za současného dávání světelného znamení „stůj“ a použití výstražného zvukového a světelného znamení, řidič pokyny k zastavení ignoroval, zvýšil rychlost vozidla a pokračoval v jízdě dál, kdy jeho rychlost v centru Prahy dosahovala až 80 km/h, projel na červený signál „stůj“, dále nebezpečně kličkoval mezi vozidly a po předjetí ostatních vozidel „vybrzdřoval“ na pražském okruhu dosáhla rychlost vozidla až 170 km/h a snažil se tak způsobit za sebou řetězovou nehodu, aby zabránil pronásledování a dále způsobil dopravní nehodu, následně byl policejním orgánem zadržen.

Nejvyšší soud České republiky konstatoval, že: *„obviněný svojí jízdou, tedy jediným skutkem, prakticky soustavně a průběžně v relativně krátkém časovém úseku vyvolával stav obecného nebezpečí, neboť ostatní účastníky silničního provozu, kterých muselo bezpochyby být celkově mnohem více jak sedm, postupně ohrožoval na jejich životech, přinejmenším pak na jejich zdraví.“* Dále uvádí, že: *„takováto či podobná jízda s vozidlem, je způsobilá vyvolat stav obecného nebezpečí ve smyslu trestného činu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku. Není přitom rozhodující, že výsledný větší počet ohrožených*

⁸⁶ NOVOTNÝ, Oto; VOKOUN, Rudolf; ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné – zvláštní část*. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 344

⁸⁷ <http://www.epravo.cz/top/clanky/umyslny-trestny-cin-obecneho-ohrozeni-18756.html>

*osob se do stavu obecného nebezpečí dostával jednáním obviněného v krátkém časovém intervalu postupně, a nikoli najednou ve stejném okamžiku.*⁸⁸

6. 3. Ohrožení pod vlivem návykové látky

Speciální skutkovou podstatou k trestnému činu obecného ohrožení je ohrožení pod vlivem návykové látky dle ustanovení § 274 trestního zákoníku. Jak jsem již v předchozí kapitole uvedla, požívání alkoholu a jiných návykových látek před nebo během jízdy je zakázáno. Řízení pod vlivem návykových látek je možné spáchat jako přestupek, tak i trestný čin, pro posouzení bude důležité, na kolik je touto látkou řidič vozidla ovlivněn.

Trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle ustanovení § 274 trestního zákoníku se dopustí *ten, kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.* Ohrožení zde nemusí být bezprostřední ani konkrétní, je dáno, i když výkon činnosti byl zatím bez závady.⁸⁹ Okruh činností trestní zákoník vymezuje poněkud široce, podstatným znakem tohoto jednání je, že může ohrozit zdraví osob, život nebo způsobit majetkovou škodu. Nejvyšší soud České republiky judikoval ve svém usnesení, že zaměstnáním nebo jinou činností se rozumí: *„takové zaměstnání nebo činnost, jejíž bezpečný výkon vyžaduje soustředěnou pozornost a schopnost správně vnímat a pohotově reagovat na vznikající situaci, přičemž i menší oslabení těchto schopností vlivem návykové látky vyvolává možnost ohrožení chráněných zájmů určitého rozsahu a intenzity. Za typickou činnost v tomto smyslu se považuje řízení motorového vozidla, které vyžaduje schopnost soustředění, správných a včasných vjemů a pohotových reakcí na situaci vznikající v dopravním provozu.“*⁹⁰

Zákon blíže nespécifikuje pojem stav vylučující způsobilost, obecně lze říct, že je to takový stav, kdy již osoba není schopna vykonávat činnost bezpečně.

V případě požití alkoholu judikatura pro posouzení stavu vylučující způsobilost udává 1 g alkoholu na 1 kg tělesné hmotnosti dotyčné osoby (1 promile), tuto hranici několikrát konstatoval také Nejvyšší soud České republiky.

⁸⁸ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1094/2013-36

⁸⁹ NOVOTNÝ, Oto; VOKOUN, Rudolf; ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné – zvláštní část*. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 347

⁹⁰ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.10.2011, sp. zn. 3 Tdo 1232/2011-34

U jiných návykových látek je to poněkud složitější, k prokázání bude zapotřebí rozbor krve nebo moči.

Nejvyšší soud České republiky judikoval ve svém rozhodnutí, že: „stav vylučující způsobilost je třeba v každém konkrétním případě zjišťovat a dokazovat, přičemž s ohledem na poznatky lékařské vědy platí, že žádný, tedy ani nadprůměrně disponovaný řidič, není schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, dosáhne-li hladina alkoholu v jeho krvi nejméně 1,00 g/kg (1 promile).“ Dále konstatuje: „že trestní stíhání řidiče motorového vozidla obviněného z trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku není vyloučeno ani v případě, jestliže se nepodařilo objektivně zjistit (tj. odběrem a vyšetřením krve) přesné množství alkoholu v jeho krvi v době jízdy.“⁹¹ Přibližnou hladinu v krvi lze určit i z hladiny alkoholu v moči, a to stanovením nejméně možné hladiny, která se zpravidla počítá podle vzorce.⁹²

Je-li správnímú orgánu oznámen přestupek pachatele silničního provozu, který je kvalifikován orgánem Policie České republiky podle ustanovení § 125c odst. 1 písm. b), c) zákona o silničním provozu, je potřeba nejdříve zjistit, zda se pachatel nedopustil jednání naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle trestního zákoníku. Při posuzování, zda se pachatel dopustil jednání mající znaky přestupku nebo trestného činu bude posuzováno podle již zmíněného materiálního znaku skutku, tedy jeho společenské nebezpečnosti pro společnost, které bude posuzováno i orgány činnými v trestním řízení.⁹³

V praxi vyvstává problém, jak prokázat nezpůsobilost řidiče k řízení motorového vozidla. Problematikou dokazování nezpůsobilosti řidiče k řízení motorového vozidla se také zabýval Nejvyšší soud České republiky, podle jehož názoru nemusí být nezpůsobilost nutně prokazována krevní zkouškou, ale je možné ji prokázat i jinými důkazy, jako jsou svědecké výpovědi policistů, spolujezdců, lékařů, kteří prováděli lékařské vyšetření, svědecké výpovědi obviněného, způsob chování obviněného (typicky držení rovnováhy, verbální projev).⁹⁴ Nejvyšší soud České republiky podmiňuje trestní odpovědnost stavem,

⁹¹ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. 7 Tdo 864/2011-19

⁹² KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006.* 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 80

⁹³ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006.* 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 89

⁹⁴ <http://www.epravo.cz/top/clanky/ohrozeni-pod-vlivem-navykove-latky-v-judikature-nejvyssiho-soudu-94013.html>

*který vylučuje způsobilost k výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých by pachatel mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku. Na takový stav lze sice usuzovat především z množství (hladiny) alkoholu v krvi řidiče, ale není-li tento údaj k dispozici, je možné a nutné stav vylučující způsobilost dovodit ze souhrnu ostatních okolností, za nichž byla jízda řidiče motorového vozidla uskutečněna, např. z druhu a množství alkoholických nápojů požitých řidičem před jízdou, z doby, kdy k požití došlo, ze způsobu jízdy, z celkového chování řidiče apod.*⁹⁵

Pro trestní řízení je nezbytné zjištění přesné hodnoty alkoholu nebo jiné návykové látky v krvi pachatele. Problém nastává u prokazování pomocí dechové zkoušky, která sama o sobě není použitelná jako důkaz, což zmínil i Nejvyšší soud České republiky: „výsledek provedené dechové zkoušky sice sám o sobě ke spolehlivému závěru o vině trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku bez dalšího nepostačuje.“, nicméně dále ve svém rozhodnutí uvádí, že dechová zkouška je přípustným důkazem, pokud není jediným: „trestní stíhání pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky není vyloučeno, jestliže lze na jeho nezpůsobilost řídit motorové vozidlo usuzovat jednak z výsledků dechové zkoušky měřícím přístrojem Dräger a jednak zároveň ze způsobu jízdy a z celkového chování řidiče, vyšetření jeho stavu lékařem apod.”⁹⁶

6. 4. Maření výkonu úředního rozhodnutí

V souvislosti s uložením trestu zákazu činnosti se může osoba, již byl tento trest uložen dopustit trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí v případě, že i přes tento zákaz řídí motorové vozidlo dle ustanovení § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku. Držitel řidičského oprávnění pozbývá řidičské oprávnění dnem právní moci rozhodnutí, kterým mu byl soudem nebo správním úřadem uložen.⁹⁷ Tohoto přečinu se dopustí ten, kdo řídí motorové vozidlo poté, co mu bylo odňato řidičské oprávnění například důsledkem nashromáždění 12 bodů v bodovém systému či pro ztrátu odborné způsobilosti.

⁹⁵ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. 7 Tdo 864/2011-19

⁹⁶ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 11 Tdo 1491/2010-23

⁹⁷ § 94a odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

7. Projednávání přestupků v prvním stupni

Projednávání přestupků patří mezi výkon veřejné správy, při němž správní orgány rozhodují o vině a trestu pachatele za přestupek.⁹⁸ Podle českého právního řádu projednávání přestupků, jinak též přestupkové řízení, je zvláštním druhem správního řízení, tedy postup správního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá.⁹⁹

Přestupky a jejich skutkové podstaty neupravuje pouze zákon o přestupcích, ale též celá řada zvláštních zákonů, kdy platí zásada *lex specialis derogat lex generalis*, což má za následek upřednostnění speciální právní úpravy před úpravou obecnou, obecná úprava se použije subsidiárně v případě, že zvláštní zákon danou problematiku neupravuje vůbec, a to i byť jen zčásti, nebo se o ní nezmiňuje¹⁰⁰, toto ustanovení je například ve zvláštní části zákona o přestupcích v ustanovení § 51, kdy se na řízení o přestupcích vztahují obecné předpisy o správním řízení, za předpokladu, že není v zákoně o přestupcích nebo jiném zákoně stanoveno jinak, jak můžeme dovodit tak obecným právním předpisem upravujícím správní řízení je zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Za podstatné považuji zmínit, že správní řád při aplikování ustanovení správního řízení se bude postupovat podle části první, kde jsou vymezeny základní zásady činnosti správních orgánů, dále části druhé – obecná ustanovení o správním řízení, části třetí – zvláštní ustanovení o správním řízení a podle příslušných ustanovení části sedmé správního řádu¹⁰¹, přiměřeně se použijí i postupy podle části čtvrté a v neposlední řadě též ustanovení § 175 o správního řádu o stížnostech.

7. 1. Základní zásady přestupkového řízení

Zásady správního řízení potažmo přestupkového řízení je celá řada, ráda bych uvedla alespoň několik zásad, které pokládám za nejdůležitější v přestupkovém řízení.

⁹⁸ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 461

⁹⁹ § 9 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁰ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 462

¹⁰¹ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 130

V zákoně o přestupcích nenalezneme zásady přestupkového řízení, proto musíme vycházet z obecných zásad správního řízení dle správního řádu. Na činnosti správních orgánů, které projednávají přestupky, tj. výkon veřejné správy, se použijí zásady správního řádu v ustanoveních § 2 až 8, a to i v případech, kdy zvláštní zákon upravující přestupky stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám ustanovení odpovídající těmto zásadám neupravuje.¹⁰²

Stěžejní zásadou přestupkového řízení je zásada legality, kterou definujeme jako uplatňování státní moci pouze v případech, v mezích a způsoby, které zákon stanoví¹⁰³, touto zásadou jsou vázány správní orgány, a to pouze v případech, které stanoví zákon, tedy zásadu legality nelze uplatňovat na případy, o kterých zákon výslovně nehovoří. V případě, že by státní moc byla uplatněna, aniž by zákon stanovil možnost jejího uplatnění, zakládá to možnost napadnout takovéto rozhodnutí stížností, odvoláním apod. Naproti tomu stojí občan, který může činit vše, co není zákonem zakázáno a nesmí být nucen činit, co zákon výslovně neukládá.¹⁰⁴

Další neméně důležitou zásadou v přestupkovém řízení je zákaz zneužití pravomoci, správní orgány mohou svou pravomoc uplatňovat pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena.¹⁰⁵ Tato zásada v sobě zahrnuje i zásadu zákazu zneužití správního uvážení (diskrece), důležité při rozhodování je, aby správní orgány dbaly na jisté meze a aby neporušovaly zásadu rovnosti účastníků před zákonem.

Zásada presumpce nevinny vychází jak z Listiny základních práv a svobod, tak tuto zásadu nalezneme v ustanovení § 73 zákona o přestupcích. Presumpce nevinny je domněnka, podle níž se na obviněného z přestupku hledí jako na nevinného, pokud není pravomocným rozhodnutím obviněnému vina vyslovena.

Jako další aplikovatelnou zásadu zmíním zásadu materiální (objektivní) pravdy, která je vyjádřena v § 3 správního řádu, jejíž podstatou je zjištění stavu věci správním orgánem tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, a to v takovém rozsahu, který je nezbytný pro soulad přijímaného řešení s požadavkem legality, šetřením práv nabytých v dobré víře a soulad přijímaných

¹⁰² § 177 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰³ čl. 2 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů a čl. 2 odst. 2 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práva a svobod, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁴ čl. 2 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů a čl. 2 odst. 3 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁵ § 2 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů

řešení s veřejným zájmem. Ve smyslu této zásady se požaduje, aby správní orgány v rámci své činnosti postupovaly tak, aby nejen náležitě zjistily, ale též prokázaly objektivní skutkový stav projednávané věci a na základě těchto prokázaných skutečností rozhodly.¹⁰⁶

V neposlední řadě bych uvedla poslední zásadu, a to ne bis in idem, kterou musíme hledat v právním předpisu nejvyšší právní síly, konkrétně v článku 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, tato zásada je podstatná z hlediska zákazu nového stíhání téhož pachatele pro tentýž skutek, o kterém již bylo vyneseno pravomocné rozhodnutí, tímto pravomocným rozhodnutím dává obviněnému z přestupku právní jistotu, že již znovu nemůže být potrestán.

7. 2. Zahájení řízení a některé úkony před zahájením řízení

Před zahájením samotného řízení je potřeba zjistit, zda jsou dány veškeré zákonné podmínky pro zahájení řízení k projednání dopravního přestupku, řádně vyšetřit stav věci, zda spadá do působnosti správního orgánu, zda není chybně právně kvalifikován a není tu důvod pro postoupení věci jinému orgánu, např. státnímu zástupci nebo policii nebo provést úkony před zahájením řízení.

Dále je nutné zkoumat lhůtu, ve které byl spáchán přestupek, neboť obecná lhůta k projednání přestupku je jeden rok a počíná běžet dnem spáchání přestupku, tuto lhůtu musí správní orgán zkoumat z úřední povinnosti, protože se jedná o lhůtu prekluzivní.¹⁰⁷

K projednávání dopravních přestupků dochází z moci úřední, jako podklad může sloužit poznatek z vlastní činnosti správního orgánu, věc postoupená orgánem činným v trestním řízení nebo na základě určitého oznámení státního orgánu, orgánu policie, obce, jakož i právnické osoby nebo občana.¹⁰⁸

V případě, že správní orgán nemůže podklady, které jsou zapotřebí obstarat nebo nemůže provést či zajistit úkony sám, může si vyžádat součinnost orgánů Policie České republiky, státních orgánů či orgánů obce, například součinnost ze strany Policie České republiky při doplnění podkladů týkající se dopravní nehody.¹⁰⁹ V rámci hierarchie správních orgánů může též správní orgán

¹⁰⁶ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 29

¹⁰⁷ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 217

¹⁰⁸ § 67 odst. 2 zákona č. 200/1990, Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁹ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 221

usnesením dožádat podřízený nebo nadřízený správní orgán o provedení úkonu, a to ve lhůtě 30 dnů od doručení dožádání, tato lhůta může být prodloužena o nezbytně nutnou dobu, jež je potřebná k provedení úkonu, na základě svolení nadřízeného správního orgánu. Pokud není správní orgán ve vztahu podřízenosti dožadovaného orgánu, může takovýto úkon odmítnout.¹¹⁰

Oznámení o dopravním přestupku vyřizuje oprávněná úřední osoba správního orgánu z hlediska podkladů a rozsahu úkonů, které jsou potřebné k tomu, aby mohlo být zahájeno přestupkové řízení. Mezi zcela nejběžnější podnět k zahájení přestupkového řízení přichází ze strany Policie České republiky, která je ze zákona povinna odhalovat jak trestné činy, tak samozřejmě i spáchané přestupky a přijímat oznámení o spáchaném přestupku. V rámci nezbytného šetření jsou orgány policie oprávněny požadovat podání vysvětlení, která mohou přispět k objasnění skutečností, které mohou být svou povahou důležité pro odhalení přestupku a jeho pachatele. Podání vysvětlení je obecná povinnost každé osoby, které je nezbytné k prověření oznámení o přestupku. Každý je povinen vyhovět výzvě k podání vysvětlení pod hrozbou sankce do výše 5.000 Kč nebo předvedení, pokud osoba bez dostatečné omluvy výzvě nevyhoví.¹¹¹ Odepřít podání vysvětlení může pouze osoba, která by sobě nebo osobám blízkým hrozila nebezpečím postihu za přestupek nebo trestný čin, popřípadě by porušila státní nebo služební tajemství anebo zákonem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti.¹¹² Blízkou osobou je příbuzný v řadě přímé, sourozenec, manžel/partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.¹¹³

Může nastat situace, kdy přestupek byl oznámen správnímu orgánu, ale jsou tu dány důvody pro odložení věci, aby se zabránilo zbytečným administrativním úkonům, proto se také nevydává správní rozhodnutí.¹¹⁴ Důvody pro odložení věci jsou taxativně uvedeny v přestupkovém zákoně v ustanovení § 66, ráda bych zmínila alespoň několik. Případ odložení věci z důvodu požívání

¹¹⁰ § 13 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů

¹¹¹ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 143-144

¹¹² § 60 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹¹³ § 22 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

¹¹⁴ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 145-146

výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva. Osoba, která požívá výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva a dopustila se jednání mající znaky přestupku, nelze postihnout podle přestupkového zákona, nestanovili jinak. U poslanců a senátorů Parlamentu České republiky je tomu trochu jinak, dopustí-li se tyto osoby přestupku, může být věc projednána podle zákona o přestupcích, pokud nepožádají o projednání přestupku v disciplinárním řízení podle jednacího řádu komory, do níž poslanec či senátor patří¹¹⁵, mezi poslední osoby požívající imunitu na základě zákona patří soudci Ústavního soudu a prezident České republiky, které nelze za přestupek stíhat.¹¹⁶

K dalším důvodům odložení věci patří smrt anebo skutečnost, kdy pachatel v době spáchání přestupku nedovršil patnáctý rok svého věku nebo trpěl duševní poruchou, pro níž nemohl rozpoznat či ovládat své jednání.

Správní orgán je v průběhu celého řízení, a to nejen před zahájením povinen zkoumat otázku příslušnosti, za předpokladu, že zjistí, že k dané věci není oprávněn nebo v průběhu šetření vyjde najevo, že se nejednalo o přestupek, ale například o trestný čin, postoupí věc příslušnému orgánu.

Pokud podle dosavadního šetření nasvědčují skutečnosti tomu, že byl spáchán dopravní přestupek, je znám pachatel přestupku a nejsou-li důvody k odložení či postoupení věci jinému orgánu, nebrání nic v zahájení řízení o dopravním přestupku. Řízení o přestupku je zahájeno dnem, kdy byl učiněn první procesní úkon vůči obviněnému správním orgánem, což zpravidla je předvoláním k ústnímu jednání.¹¹⁷ Vzhledem k tomu, že se v prvním stupni o přestupku koná ústní jednání, nařídí správní orgán jednání, ke kterému předvolá všechny jemu známé účastníky řízení a potřebné svědky, jsou-li. Byla-li dopravním přestupkem způsobena majetková škoda, umožňuje se projednání náhrady škody již v samotném přestupkovém řízení za předpokladu, že poškozený uplatnil nárok na její náhradu, a to zpravidla u orgánu, který zahájil řízení o přestupku. Podstatné pro přiznání náhrady škody poškozenému je spolehlivé zjištění škody a její výše, podstatou přestupkového řízení je zjištění a případné potrestání pachatele, nikoliv zjišťování a dokazování škody, proto pokud nebude-li škoda a její výše spolehlivě

¹¹⁵ § 9 odst. 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁶ § 4 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů a čl. 65 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁷ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006.* 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 225

zjištěna, odkáže správní orgán poškozeného s jeho nárokem zpravidla na soud.¹¹⁸ Majetkovou škodou se také zabýval Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku, kdy uvádí, že: „škodou ve smyslu zákona o přestupcích je na rozdíl od trestního řízení (srov. § 43 odst. 1 trestního řádu) pouze škoda majetková. Majetkovou škodou se rozumí újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná v penězích... Obecnými předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu jsou protiprávní úkon, škoda a příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem a škodou...“¹¹⁹

Zahájení řízení o přestupku se koná na základě doručení předvolání, a to do vlastních rukou, zpravidla nejméně s pětidenním předstihem, v předvolání musí být uvedeno, kdo, kdy, kam, v jaké věci a z jakého důvodu se má dostavit a jaké jsou právní následky v případě, že se nedostaví k jednání, brání-li předvolanému závažný důvod dostavit se k ústnímu jednání, musí se náležitě a včas omluvit.¹²⁰ Je zapotřebí zdůraznit, že doručování do vlastních rukou je třeba věnovat patřičnou pozornost, neboť platí fikce doručení v případě, že si adresát uloženou písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, nevyzvedne, protože se jedná o lhůtu procesní, platí, že den uložení písemnosti k vyzvednutí se do této lhůty nepočítá. Jediný možný způsob zvrátit fikci doručení, je prokázání skutečnosti adresátem, že z vážného důvodu a bez svého zavinění nemohl písemnost vyzvednout, tady důkazní břemeno je přesunuto ze správního orgánu na adresáta.¹²¹ Závažným důvodem, pro který si adresát nemohl písemnost vyzvednout, může být hospitalizace v nemocnici; nastanou-li takové skutečnosti zbývá adresátovi požádat o určení neplatnosti doručení podle ustanovení § 41 správního řádu. Náležitou omluvou se také zabýval Nejvyšší správní soud, který ve svém rozsudku o důvodnosti posuzování omluvy, kdy pracovní neschopnost nemusí být vždy omluvitelným důvodem pro absenci při jednání: „nařízené jednání má přednost před záležitostmi soukromými i služebními“ a dále: „omluvy na neodkladné služební či soukromé záležitosti mohou mít stěžejší přednost před záležitostmi úředními“... „možnost soudu uvážit o důvodnosti (či naopak účelovosti) omluvy předvolaných osob, s přihlédnutím ke

¹¹⁸ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 150-151

¹¹⁹ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 8 As 39/2009-67

¹²⁰ § 59 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů

¹²¹ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 81

konkrétním okolnostem případu (typicky počet předcházejících omluv, časový odstup omluvy od soudního roku, hodnověrnost uváděných důvodů).“¹²²

7. 3. Řízení v prvním stupni a dokazování

Jak jsem již zmínila výše, řízení o přestupku je v prvním stupni zásadně ústní, pokud se nejedná o nějaký druh zkráceného řízení, o kterém se budu zabývat v subkapitole 7. 6. Přestupkové řízení se obligatorně koná za přítomnosti obviněného, avšak přestupek může být projednán i v jeho nepřítomnosti, jestliže odmítne se dostavit k jednání, ač byl řádně předvolán, nebo se nedostaví bez náležité omluvy nebo důležitého důvodu.¹²³ Nezbytně nutné pro řízení bude vždy prokázání včasného vyrozumění obviněného o jednání, tzn. že správní orgán musí mít k dispozici písemný doklad stvrzující doručení písemnosti obviněnému.

Dostaví-li se obviněný, může předsedající zahájit jednání. Předsedající poučí obviněného o jeho právech a povinnostech, který má právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu a k důkazům, uplatňovat skutečnosti a navrhopvat důkazy na svou obhajobu.¹²⁴ Obviněný z přestupku nesmí být k výpovědi ani k doznání jakýmkoliv způsobem donucen, zároveň se po celou dobu řízení až do pravomocného rozhodnutí uplatňuje zásada presumpce nevinu, obviněnému musí být dána možnost se vyjádřit ke skutečnostem, které se mu kladou za vinu, může navrhopvat důkazy na svou obhajobu, podávat návrhy¹²⁵, vyjádřit se k případné podjatosti úředních osob vyřizujících přestupek, podávat opravné prostředky. Obviněnému musí být dána možnost, aby souvisle sdělil vše, co o daném stavu věci a dalších okolnostech ví.

Podstatou dokazování je náležité zjištění skutkového stavu věci, nejběžnějšími podklady pro rozhodnutí jsou důkazy, na základě kterých si správní orgán činí úsudek, který je následně důležitý pro vydání rozhodnutí. Dokazování se vždy vztahuje ke skutkovému, resp. skutečnému, stavu posuzované a rozhodované věci. V rámci dokazování musíme rozlišovat mezi důkazy a důkazními prostředky. Důkazem se rozumí doložená skutečnost, která přímým poznáním v řízení buď skutečnost potvrzuje nebo ji vyvrací, zatímco důkazní

¹²² rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 25. 1. 2010, sp. zn. 2 As 8/2009-95

¹²³ § 74 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁴ ČERNÝ, Jan; HORZINKOVÁ, Eva; KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 8. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2004. s. 67

¹²⁵ § 73 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

prostředek je prostředkem k poznání skutečnosti, který je předmětem důkazu.¹²⁶ Důležité je zmínit, že důkazní břemeno leží na správním orgánu, nikoliv na obviněném. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu je „*správní orgán povinen postavit nad vší rozumnou pochybnost najisto, že se jednání majícího znaky skutkové podstaty přestupku dopustil právě ten, kdo má být za přestupek postižen. Existuje-li rozumná pochybnost, tj. existuje-li ne zcela nepravděpodobná možnost, že uvedeného jednání se dopustil někdo jiný než obviněný z přestupku, nelze jej za přestupek postihnout. Důkazní břemeno k prokázání, že jednání majícího znaky skutkové podstaty přestupku se dopustil obviněný z přestupku, přirozeně nese správní orgán. Obviněnému z přestupku proto k tomu, aby nemohl být za přestupek postižen, postačí, aby o otázce, kdo se uvedeného jednání dopustil, vznikla rozumná pochybnost; nemusí se tedy vyvinovat, tj. prokázat, že se jednání nedopustil.*“¹²⁷

Podle správního řádu za důkazní prostředky může být použito všech prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy, zejména se jedná o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek. Jedná se o neúplný výčet, důkazním prostředkem může být i jakýkoliv jiný prostředek, který je způsobilý „nést“ či zprostředkovat pro věc relevantní důkazní informaci, například provedení rekonstrukce u dopravních nehod.¹²⁸ Důkazy se zpravidla provádí během ústního jednání, nicméně ne vždy je to možné, například u již zmíněné rekonstrukce dopravní nehody či prověrky na místě, v takovémto případě musí být účastníci včas vyrozuměni o takovém jednání.

Mezi zcela nejběžnějšími prostředky k získávání důkazů v souvislosti s dopravními přestupky patří technické prostředky, které umožňují zachycení spáchaných přestupků užívané orgány policie. Nejdostupnějšími prostředky při dohledu na bezpečnost a plynulost silničního provozu jsou měřiče rychlosti a dále kamery, které bývají umístěny na křižovatkách, sloupech světelné signalizace.¹²⁹

Zcela nejproblematictější je prokazování přestupku spáchaného v souvislosti s dopravní nehodou, zákon nestanovuje, jak má být skutečnost

¹²⁶ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 154

¹²⁷ rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. As 46/2005-55

¹²⁸ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 154

¹²⁹ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006. 2.,* přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 236

prokázána, správní řád pouze stanovuje jakých důkazních prostředků může být použito, navíc výčet prostředků není demonstrativní.

Při hodnocení důkazů platí zásada volného hodnocení důkazů, kdy správní orgán rozhodující o přestupku jednotlivě a v jejich souvislosti hodnotí důkazy podle svého uvážení, tím má správní orgán při svém posuzování značnou volnost jaké důkazy a v jakém rozsahu je provede.

Tak například v rámci šetření dopravní nehody, bývá nejčastěji používáno technických zařízení a také výpovědi svědků. Zákon stanovuje povinnost každého, kdo není účastníkem, vypovídat jako svědek. Svědecká výpověď spočívá v tom, že svědek uvádí skutečnosti, které buď sám viděl nebo slyšel, jeho funkce slouží k zjištění, co se v daný okamžik stalo, není povolán k tomu, aby jakýmkoliv způsobem věc posuzoval nebo hodnotil.¹³⁰ Mezi jeho práva patří právo na odepření výpovědi za předpokladu, že by svou výpovědí způsobil sobě nebo osobám blízkým nebezpečí možného trestního stíhání nebo stíhání za přestupek, a právo na svědečné. V souvislosti se svědeckou výpovědí bych ráda ještě zmínila, že pokud svědek úmyslně podá nepravdivou nebo neúplnou svědeckou výpověď ve správním řízení, dopouští se tím přestupku proti pořádku ve státní správě dle ustanovení § 21 odst. 1 písm. g) zákona o přestupcích.

7. 4. Vydání rozhodnutí

Výsledkem přestupkového řízení je rozhodnutí, které vychází ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci. Jedná se individuálně správní akt mající konstitutivní povahu, neboť se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá. Rozhodnutí se vždy vyhotovuje v písemné formě, stanoví-li tak zákon, není nutná písemná forma vyhotovení, jedná se zpravidla o taková rozhodnutí, kde zákon připouští ústní vyhlášení rozhodnutí. Rozhodnutí o dopravním přestupku musí vždy obsahovat přesný a úplný výrok, odůvodnění a poučení účastníků. Rozhodnutí v písemném vyhotovení musí obsahovat i formální náležitosti jako jsou označení „rozhodnutí“ nebo jiné zákonem stanovené označení, dále označení správního orgánu, který ve věci rozhodoval, číslo jednací, datum vyhotovení, otisk úředního razítka, jméno, příjmení, funkci a podpis oprávněné úřední osoby.

¹³⁰ ČERNÝ, Jan; HORZINKOVÁ, Eva; KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 8. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2004. s. 75

Výrok rozhodnutí je nejdůležitější část rozhodnutí, jímž se obviněný uznává vinným, který musí obsahovat popis skutku s označením místa a času jeho spáchání, vyslovení viny, formu zavinění a samozřejmě druh a výměru sankce, rozhodnutí o započtení doby do doby zákazu činnosti¹³¹, za předpokladu, že v souvislosti s dopravním přestupkem byl pachateli zadržen řidičský průkaz. Ve výroku musí být uvedeno příslušné ustanovení právního předpisu, podle kterého správní orgán rozhodl, označení všech účastníků, tzn. jejich přesná identifikace (jméno, příjmení, datum narození, místem trvalého pobytu), pokud správní orgán uložil povinnost k plnění, uvede se to též ve výroku rozhodnutí, včetně lhůty, do kdy je třeba plnit.

Další náležitostí rozhodnutí je odůvodnění, ve kterém je správní orgán povinen uvést skutečnosti, které byly podkladem pro jeho rozhodnutí a též jakými úvahami se řídil. Podstatou odůvodnění je doložení správnosti rozhodnutí správního orgánu. Odůvodnění zároveň hodnotí všechny skutečnosti, které byly podkladem, v odůvodnění se musí správní orgán vypořádat se všemi navrženými důkazy, připomínkami a návrhy, které provedl nebo odůvodnit, proč některé důkazy nebyly brány v potaz. Vedle funkce přesvědčit účastníky o správnosti rozhodnutí je odůvodněním mimo jiné sledován záměr umožnit účastníkovi pochopení podstaty dané věci.¹³²

Jako poslední neméně důležitou část správního rozhodnutí je poučení. Toto poučení nesmí chybět v žádném rozhodnutí. V poučení se uvádí informace o opravném prostředku, tzn. v jaké lhůtě je možné podat opravný prostředek, od kdy tato lhůta počíná běžet, náležitosti opravného prostředku a také jakému správnímu orgánu podat tento opravný prostředek. V případě, že odvolání nemá odkladný účinek, musí být tato skutečnost uvedena v poučení.¹³³

Podstatou vykonatelnosti řízení je nabytí právní moci takového rozhodnutí, jež musí být oznámeno všem oprávněným osobám. Dle ustanovení § 72 odst. 1 správního řádu se účastníkům řízení rozhodnutí oznamuje doručením stejnopisu písemného vyhotovení tohoto rozhodnutí do vlastních rukou. Dnem oznámení rozhodnutí je den jeho doručení účastníkovi řízení.

Je-li v přestupkovém řízení více účastníků, účinky rozhodnutí a s tím související počátek běhu odvolací lhůty se bude posuzovat u každého účastníka

¹³¹ § 77 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹³² PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 197-198

¹³³ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 198

zvlášť. Rozhodnutí, jež bylo oznámeno a proti kterému se nelze odvolat, je v právní moci, takovéto rozhodnutí je závazné nejen pro všechny účastníky řízení, ale též i pro všechny správní orgány.¹³⁴ V důsledku nabytí právní moci rozhodnutí je toto rozhodnutí vykonatelné, tzn. možnost realizovat obsah výroku rozhodnutí, oprávnění správního orgánu požadovat například peněžité plnění v souladu s předmětným rozhodnutím.¹³⁵

7. 5. Řádné opravné prostředky

Jako klasické správní řízení je i přestupkové řízení vybudováno na dvojinstančním principu. K přezkoumání napadených rozhodnutí v přestupkovém řízení slouží opravné prostředky, prostřednictvím jichž účastník řízení napadá rozhodnutí, jehož smyslem je docílit opravy tohoto rozhodnutí podle představ navrhovatele opravného prostředku.

V rámci své diplomové práce se zaměřím pouze na řádné opravné prostředky, mezi které se v rámci přestupkového řízení řadí odvolání proti rozhodnutí v přestupkovém řízení a odpor, který se podává proti příkazu v rámci příkazního řízení.

Za nejběžnější a nejčastěji uplatňovaný řádný opravný prostředek patří právě odvolání. Zákon o přestupcích se o něm zmiňuje jen okrajově, proto se pro odvolání bude muset použít subsidiárně správní řád. Pouze obviněný se může odvolat v plném rozsahu proti rozhodnutí vydané správním orgánem, například poškozený se může odvolat pouze jen ve věci týkající se výroku o náhradě škody. Podat odvolání může jen osoba oprávněná, tzn. osoba, již se nějakým způsobem rozhodnutí dotýká, zpravidla účastník řízení.

Odvoláním lze napadnout pouze výrokovou část rozhodnutí, která jako jediná má právní důsledky, není přípustné podat například odvolání jen proti odůvodnění napadeného rozhodnutí.

Odvolání musí obsahovat stanovené náležitosti, fyzická osoba je povinna v odvolání uvést své jméno, příjmení, datum narození, adresu trvalého pobytu, případně jinou adresu pro doručování, dále musí být v odvolání uvedeno v čem a v jakém rozsahu spatřuje rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo. Za předpokladu, že v odvolání není uvedeno v jakém rozsahu odvolatel rozhodnutí napadá, platí, že se domáhá zrušení celého

¹³⁴ § 73 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁵ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 218-219

rozhodnutí¹³⁶, odvolání musí též obsahovat označení správního orgánu, jemuž je odvolání určeno. V této souvislosti judikatura zdůrazňuje, že: „*správní řád zvýšil odpovědnost účastníka řízení za rozsah odvolacího přezkumu, neboť jeho dispozici svěřil, v jakém rozsahu a z jakých hledisek má být prvostupňové rozhodnutí přezkoumáváno.*“¹³⁷

Dle ustanovení § 82 odst. 4 správního řádu se k novým skutečnostem a k návrhům na provedení nových důkazů, uvedeným v odvolání nebo v průběhu odvolacího řízení, se přihlédne jen tehdy, jde-li o takové skutečnosti nebo důkazy, které účastník nemohl uplatnit dříve, toto pravidlo vyjadřuje zásadu koncentrace řízení, někdy se může stát, že se objeví nové skutečnosti a důkazy, které mají podstatný vliv pro samotné posouzení věci, a to například po vydání rozhodnutí, důležité je, že tyto skutečnosti nemohly být uplatněny v řízení v prvním stupni bez zavinění účastníka řízení.

Pokud odvolání trpí nějakým vadami nebo nemá předepsané náležitosti, vyzve správní orgán odvolatele k jejich odstranění ve stanovené lhůtě.

Lhůta pro odvolání činí 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí, za oznámení rozhodnutí se považuje doručení stejnopisu písemného rozhodnutí do vlastních rukou. Tato lhůta je procesně právní, což znamená, že postačí, je-li odvolání předáno poslední den této lhůty provozovateli poštovních služeb.

Dalším řádným opravným prostředkem je odpor proti vydanému příkazu o uložení pokuty nebo napomenutí. Lhůta pro podání odporu činí také 15 dní jako u odvolání. Obviněný z přestupku, který podal včas odpor příslušnému správnímu orgánu, se příkaz ruší a následuje běžné projednání přestupku v přestupkovém řízení, pokud obviněný neuplatní právo podat odpor proti příkazu, má toto rozhodnutí účinky pravomocného rozhodnutí.¹³⁸

7. 6. Zkrácené řízení

Mezi takzvaná zkrácená řízení projednávaných přestupků se řadí blokové řízení a příkazní řízení. Jejich podstatou je zkrácené projednání přestupku, vyznačují se zejména svou neformálností, rychlostí projednání dopravního přestupku a tím tedy přispívají i k hospodárnosti celého řízení. Další zvláštností

¹³⁶ § 82 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁷ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 241

¹³⁸ § 87 odst. 2 a 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

těchto řízení je, že nelze uložit náhradu nákladů řízení a nelze v takovýchto řízeních rozhodovat o náhradě škody.

7. 6. 1. Blokové řízení

Blokové řízení patří mezi zvláštní druh přestupkového řízení, ve kterém může být dopravní přestupek projednán, a to na základě uložení pokuty v blokovém řízení, patří mezi jednu z možností projednání přestupků proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, a to za předpokladu, že jsou splněny následující zákonem stanovené podmínky:

- jestliže je přestupek spolehlivě zjištěn,
- nestačí domluva,
- a pachatel přestupku je ochoten zaplatit pokutu na místě.

V případě, že chybí některá z výše uvedených podmínek, bude dopravní přestupek projednán v obvyklém správním řízení, případně v příkazním řízení.¹³⁹ Smyslem blokového řízení je rychlé projednání přestupku, jeho hospodárnost a ve většině případů vede i k bezprostřednímu vlivu postihu na pachatele. V tomto řízení lze uložit pouze peněžitou pokutu jako sankci, zákon o přestupcích stanovuje hranici pokuty projednávané v blokovém řízení do výše 5.000 Kč, pokud ve zvláštní části zákona o přestupcích či v jiném právním předpisu není stanovena částka vyšší. Při vyměrování blokové pokuty se přihlédne k závažnosti spáchaného přestupku, a to zejména ke způsobu spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl přestupek spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě pachatele.¹⁴⁰

V blokovém řízení se projednávají méně závažnější přestupky, které je možné řešit na místě, v rámci bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích lze projednat například tyto přestupky v blokovém řízení: nezastavení vozidla na signál, který příkazuje zastavit vozidlo nebo na pokyn „Stůj“, ohrožení při přejíždění z pruhu do pruhu, nedání přednosti v jízdě, ohrožení chodce na přechodu.

Ukládat a vybírat pokuty za dopravní přestupky na úseku bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích jsou oprávněny policejní orgány, které jsou povinny ze zákona prokázat, že jsou oprávněny ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení. Pokud dojde k projednání dopravního přestupku v blokovém řízení, kdy jsou splněné zákonné podmínky pro uložení blokové

¹³⁹ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006.* 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 264

¹⁴⁰ § 12 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

pokuty a pachatel přestupku nemůže zaplatit pokutu na místě, vydá se mu blok na pokutu na místě nezaplacenou s poučením o způsobu zaplacení pokuty, o lhůtě její splatnosti a o následcích nezaplacení pokuty. Blok, který se vydá pachateli přestupku je zvláštním druhem rozhodnutí, na základě převzetí pachatel potvrzuje spáchání přestupku.¹⁴¹ Proti tomuto typu rozhodnutí není přípustné odvolání, tzn. že vydáním blokové pokuty a následným převzetím pachatelem nabývá toto rozhodnutí právní moci. Na pokutovém bloku se vyznačí identifikace pachatele přestupku, dále přestupek za něhož byla uložena pokuta a čas, kdy k došlo k protiprávnímu jednání.

Bloky k ukládání pokut vydává Ministerstvo financí České republiky.¹⁴²

7. 6. 2. Příkazní řízení

Dalším zvláštním řízením je příkazní řízení, jehož účelem je urychlení a zjednodušení projednávání přestupků a tím snížení administrativních úkonů, kdy lze postihovat některé přestupky bez nařízení ústního projednání a tím i provádění dokazování.¹⁴³

Příkazního řízení se použije za předpokladu, že není pochybnosti o tom, že obviněný z přestupku se dopustil přestupku a věc nebyla projednána v blokovém řízení, na základě těchto skutečností může správní orgán bez dalšího řízení vydat písemný příkaz, který má všechny náležitosti jako správní rozhodnutí¹⁴⁴ a je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta, jež je určena pachateli k dobrovolnému plnění, lhůta počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy příkaz nabyl právní moci.

Opět ve výroku příkazu obsahuje ustanovení přestupku, kterého se dopustil pachatel přestupku, vyslovení viny, formu zavinění, popis skutku včetně označení místa a času spáchání dopravního přestupku. Maximální výše pokuty v příkazním řízení může být uložena až do částky 10.000 Kč. Příkaz nelze vydat po zahájení přestupkového řízení, a to například jen proto, že se pachatel přestupku nedostavil k ústnímu jednání, k němuž byl řádně předvolán.¹⁴⁵

¹⁴¹ § 85 odst. 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴² § 85 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴³ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 178

¹⁴⁴ § 87 odst. 1 a 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁵ ČERNÝ, Jan; HORZINKOVÁ, Eva; KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 8. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2004. s. 107

8. Sankce za dopravní přestupky

8.1. Pojem, význam sankce

Na území České republiky platí celá řada právních norem, jimiž jsou jejich adresáti vázáni, z toho jim plynou různá práva a povinnosti. V případě určitého protiprávního jednání pachatele, subjektu, dochází k prosazování státního donucení, který stát užívá k ochraně zájmů chráněných zákonem. Tato skutečnost nastává pouze v případech, kdy dojde ke spáchání přestupku, a to na základě zákona.¹⁴⁶ Důležité je podotknout, že jakýkoliv druh, výměra sankce může být ukládána pouze na základě zákona a v jeho mezích, což vyplývá ze zásady nulla poena sine lege.¹⁴⁷ Účel a funkce sankce je v českém právu založeno na smíšené teorii trestání spojující ochranné, nápravné a generálně preventivní působení trestu na pachatele.

8.2. Základní zásady trestání přestupků

Mezi nejstěžejnější zásadu trestání přestupků je zásada zákonnosti, jak již výše bylo uvedeno, tato zásada se řadí k jedné z nejdůležitějších zásad, to lze dovodit i ze samotného umístění této zásady v Listině základních práv a svobod. Touto zásadou je nutné se řídit při samotném posuzování, jaké nedovolené jednání je již přestupkem, pravidel vyměřování sankcí a tím tedy i respektovat zákonnou výši. Dle zákona o přestupcích lze uložit sankci samostatně nebo s jinou sankcí, avšak napomenutí nelze uložit spolu s pokutou.¹⁴⁸

Hlavním znakem sankce je způsobení újmy pachateli přestupku (zásada personalit trestu). Další zásadou je zásada individualizace, což znamená, že při vyměřování a ukládání sankce by mělo být postupováno individuálně a měly by se zohlednit veškeré aspekty jednání, které vedly k porušení právní normy. Cílem této individualizace je, aby uložená sankce byla přiměřená ke spáchání přestupku, nebo naopak aby trest nebyl příliš mírný, shovívavý, protože by se dosažení samotného účelu trestu minulo účinkem, tuto zásadu nalezneme v ustanovení § 12 odst. 1 zákona o přestupcích: *„při určení druhu sankce a její výměry se přihlédne k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě*

¹⁴⁶ JEMELKA, Luboš; VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 58

¹⁴⁷ čl. 39 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁸ § 11 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

pachatele, zda a jakým způsobem byl pro týž skutek postižen v disciplinárním řízení. “

Dále bych ráda zmínila, že zákon o přestupcích obsahuje i pravidla pro ukládání sankcí při souběhu přestupků, která jsou důležitá z hlediska ukládání a rozhodování, jakou sankci za přestupky pachateli uložit. Souběhem nebo též konkurencí rozumíme jednání pachatele, kdy se dopouští dvou nebo více přestupků, a to dříve, než bylo o některém pravomocně rozhodnuto.¹⁴⁹ Důležité je rozlišovat pojem souběh a recidiva, recidivou rozumíme případy, kdy pachatel spáchá přestupek, o kterém je pravomocně rozhodnuto a poté spáchá nový přestupek.

Souběh má význam z hlediska projednávání přestupků, kterých se pachatel dopustil, v tomto případě se koná podle přestupkového zákona společné řízení, které je příslušný projednávat týž správní organ.¹⁵⁰ Naopak v případě recidivy dle přestupkového zákona, kdy dojde k opakovanému spáchání stejného přestupku, z něhož byl obviněný uznán vinným a do jeho spáchání neuplynulo dvanáct měsíců nebude moci být projednán v blokovém řízení, což povede při vyměrování sankce k uložení vyššího trestu za takové jednání.¹⁵¹ V rámci společného řízení, kdy pachatel spáchal dva a více skutků se ukládání sankce bude řídit zásadou absorpční, kterou zakotvuje zákon o přestupcích, což znamená, že se uloží sankce podle ustanovení vztahující se za přestupek přísněji postižitelný¹⁵².

Zásada trestní represe vyjadřuje myšlenku, že použití trestního práva má být použito „*ultima ratio*“ tzn. v případě, kdy pro daný případ užití jiných právních prostředků ke zjednání nápravy buď nepřichází v úvahu, neboť se mohou jevit jako neúčinné či neefektivní.¹⁵³ Zásada subsidiarity je zakotvena v zákoně o přestupcích v ustanovení § 11 odst. 3, které říká, že: „*od uložení sankce lze v rozhodnutí o přestupku upustit, jestliže k nápravě pachatele postačí samotné projednání přestupku.*“

Se zásadou subsidiarity souvisí zásada přiměřenosti (proporcionality), důležité je sledovat zamýšlený účel trestu a i jeho spravedlnost. Podstatou přiměřenosti sankce je uložení adekvátní, úměrné sankce vzhledem ke způsobu spáchání a i osobnosti pachatele.

¹⁴⁹ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 461

¹⁵⁰ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 461

¹⁵¹ § 84 odst. 4 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 48/2016

¹⁵² BOHADLO, David; POTĚŠIL, Lukáš; POTMĚŠIL, Jan. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 56

¹⁵³ § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

V rámci odvolacího řízení v přestupkovém řízení platí ještě další zásada, a to *reformatio in peius*, kdy správní orgán nemůže v odvolacím řízení změnit sankci v neprospěch pachatele.¹⁵⁴ Správní rozhodnutí se přezkoumává co do rozsahu námitek uvedených v odvolání, jinak jen tehdy, vyžaduje-li to veřejný zájem.¹⁵⁵

Ráda bych poznamenala, že s účinností některých ustanovení novelizovaného zákona o přestupcích, která nabývají účinnosti počínaje 1. říjnem 2016 se mimo jiné bude vést centrální evidence přestupků, kde se budou evidovat pravomocná rozhodnutí o přestupcích (tj. rovněž i uložení blokových pokut), tato evidence bude sloužit k zjišťování recidivy pachatele pokud půjde o přestupky na úsecích obrany České republiky, přestupky proti veřejnému pořádku aj., nikoliv však proti přestupkům spáchaných na úseku dopravy.

8. 3. Zánik odpovědnosti za přestupek

Důvodem zániku odpovědnosti jsou okolnosti, které vedou k zániku trestnosti jednání mající znaky přestupky a zánik práva na výkon již uložené sankce, tyto okolnosti nastávají až po spáchání přestupku¹⁵⁶ a je důležité je zcela odlišovat od okolností vylučujících protiprávnost, neboť ty nezakládají trestnost již od samého počátku.

Mezi okolnosti, které jsou důvodem zániku trestnosti patří plynutí času a udělení amnestie vládou¹⁵⁷, jejich existence má za následek nemožnost přestupek postihnout, v případě amnestie je to zánik práva na výkon sankce; i když to zákon o přestupcích výslovně v ustanovení § 20 nezmiňuje, patří sem i smrt pachatele, protože tím přestal existovat subjekt přestupku.

Podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o přestupcích nelze přestupek projednat, uplynul-li jeden rok od jeho spáchání, lhůta k projednání přestupku běží od jeho spáchání, tato lhůta je prekluzivní, tudíž ji nelze stavět ani přerušit a správní orgán k ní musí přihlížet z úřední povinnosti.¹⁵⁸

¹⁵⁴ § 82 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁵ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 167

¹⁵⁶ HORZINKOVÁ, Eva; ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. s. 55

¹⁵⁷ § 20 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁸ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 57

8. 4. Druhy sankcí

Zákon o přestupcích uvádí taxativní výčet sankcí za protiprávní jednání pachatele, a to:

- napomenutí,
- pokutu,
- zákaz činnosti,
- propadnutí věci.

Jednotlivé sankce jsou ukládány s přihlédnutím k závažnosti spáchaného přestupku a osobě pachatele.

8. 4. 1. Napomenutí

Napomenutí patří mezi nejmírnější sankci za protiprávní jednání, neboť má nejmírnější dopad do osobní i majetkové sféry pachatele, spíše než sankcí je to opatření výchovného působení na pachatele. Je otázkou, zda v pravém slova smyslu lze napomenutí považovat za druh sankce, neboť z právního hlediska nemá téměř žádný dopad na pachatele, nicméně nemůžu opomenout tento druh sankce, neboť je uveden v zákoně o přestupcích.

Z hlediska praxe tento druh sankce bude přicházet v úvahu tam, kde se nejedná o závažné jednání a správní orgán bude mít za to, že napomenutí postačí ke zjednání nápravy a potrestání pachatele. Podstatou této sankce je, že ji nelze uložit spolu s pokutou.¹⁵⁹

Ráda bych zmínila domluvu v souvislosti s napomenutím, kterou zmiňuje zákon o přestupcích v ustanovení týkajícího se blokového řízení, přestupek je možné projednat uložením pokuty v blokovém řízení, jestliže je spolehlivě zjištěn, nestačí domluva a obviněný z přestupku je ochoten pokutu zaplatit.¹⁶⁰ Orgány policie ji velmi často používá v praxi jako jeden z možných způsobů projednání přestupku, bývá považován za druh sankce, nicméně samotný zákon ji mezi sankce neřadí a není s ní výslovně spojen žádný právní důsledek. Je to spíše neformální prostředek, který má morálně působit na pachatele, kdy jednání pachatele mající znaky přestupku jehož závažnost je natolik nízká, že není třeba ukládat sankci stanovenou zákonem, tedy ani ne napomenutí. Vyřízení věci domluvou není rozhodnutím, proto nezakládá překážku rei iudicatae.¹⁶¹

¹⁵⁹ § 11 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁰ § 84 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶¹ BOHADLO, David; POTĚŠIL, Lukáš; POTMĚŠIL, Jan. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 49

8. 4. 2. Pokuta

Pokuta patří k nejběžnějším a nejvyužívanějším sankcím za dopravní přestupky vůbec. Jedná se o peněžitou sankci, která tedy zasahuje do majetkových práv pachatele. Zákon o přestupcích stanovuje horní hranici pokuty do výše 1.000 Kč, nestanoví-li zvláštní část zákona o přestupcích nebo jiný právní předpis upravující přestupek sankci vyšší.¹⁶² Při ukládání, ať už podle zákona o přestupcích nebo na základě jiných právních předpisů, je zpravidla určena hranice, v jaké se má správní orgán pohybovat při vyměrování pokuty s ohledem na konkrétní okolnosti případu, které je nutno zohlednit. Správní orgán může pokutu uložit za jakýkoliv spáchaný přestupek, a to i spolu se zákazem činnosti nebo dokonce propadnutím věci.

V případě blokového řízení lze pokutu podle zákona o přestupcích uložit do výše 5.000 Kč, nestanoví-li jiný právní předpis pokutu vyšší, co se týká příkazního řízení, lze pokutu uložit až do výše 10.000 Kč.¹⁶³

Dle zákona o silničním provozu se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že např. registrační značka je zakryta nebo je znečištěná, čímž je nečitelná; za tento přestupek lze uložit pokutu v rozmezí od 10.000 do 20.000 Kč.¹⁶⁴ Zpravidla nejvyšší pokutu lze uložit v rozmezí od 25.000 do 50.000 Kč za přestupek, kterého se dopustí fyzická osoba tím, že není držitelem příslušného řidičského oprávnění nebo řídí vozidlo nebo jede na zvířeti ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodila požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky¹⁶⁵.

Zvláštní způsob projednávání a vyměrování sankce za přestupek je u mladistvých. Pachatel, který v době spáchaní přestupku dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku se nazývá mladistvý.¹⁶⁶ U mladistvých se horní hranice pokuty snižuje na polovinu, avšak nesmí být vyšší než 5.000 Kč. Pokud se přestupek bude projednávat v blokovém řízení opět se pokuta snižuje na polovinu, přičemž pokuta nesmí být vyšší než 2.500 Kč¹⁶⁷, u mladistvých nelze přestupek projednat v příkazním řízení.

¹⁶² § 13 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶³ § 13 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁴ § 125c odst. 5 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁵ § 125c odst. 5 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁶ § 19 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁷ § 19 odst. 2, 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

8. 4. 3. Zákaz činnosti

Mezi další sankci nejen podle zákona o přestupcích, ale též na základě zákona o silničním provozu je možné uložit zákaz činnosti. Ukládání tohoto trestu postihuje pachatele za nejzávažnější přestupky. Smyslem tohoto druhu trestu je snaha zabránit pachateli v recidivě a to tím, že mu bude odňato oprávnění k výkonu určité činnosti, ke které je třeba povolení nebo zakázáno určité povolání, při kterém by mohlo dojít k opakování protiprávního jednání. Tento druh sankce významně zasáhne osobu pachatele, kterému byla tato sankce uložena.¹⁶⁸ Podmínkou pro uložení této sankce je skutečnost, že je vykonávána v pracovním nebo jiném obdobném poměru nebo je vykonávána na základě povolení, souhlasu či jiné formy autorizace státního orgánu.¹⁶⁹ Činnost, s níž je spojeno povolení státního orgánu, je typicky řízení motorového vozidla, kde je možnost tuto činnost zakázat; v případě řidičů nemotorových vozidel tuto činnost bude možno zakázat jen v souvislosti s výkonem jejich povolání, např. používání jízdního kola při vykonávání práce kurýra.

Uložení tohoto druhu trestu může být použito jen za ty přestupky, u kterých je to explicitně dovoleno, a to na zákonem určenou dobu, nejdéle však na dva roky podle § 14 zákona o přestupcích, není-li maximální doba trvání sankce speciálně upravena. U mladistvých lze zákaz činnosti uložit na dobu nejdéle jednoho roku, a to za předpokladu, že sankce nebude bránit v přípravě na jeho povolání¹⁷⁰, například příprava na povolání řidiče autobusu.

Důležité je při ukládání trestu zákazu činnosti zjištění správním orgánem, zda pachateli přestupku nebyl za jiné jednání uložen zákaz činnosti, který dosud není vykonán, neboť celková doba zákazu činnosti nesmí překročit stanovenou dobu ve zvláštní části zákona za projednávaný přestupek. Zjistí-li správní orgán, že uložený trest zákazu činnosti stále trvá, potom jím uložená sankce nesmí v úhrnu převyšovat s částí sankce zákazu činnosti dosud nevykonané maximální dobu, kterou zákon za daný přestupek připouští. Tyto sankce tedy neběží současně, ale jedna na druhou navazuje s omezením uvedené maximální stanovené doby trvání sankce.¹⁷¹

¹⁶⁸ KUČEROVÁ, Helena; HORZINKOVÁ Eva. *Zákon o přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. s. 60

¹⁶⁹ BOHADLO, David; POTĚŠIL, Lukáš; POTMĚŠIL, Jan. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 51

¹⁷⁰ § 19 odst. 4 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷¹ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 174

Do samotného výkonu sankce se započítává doba, po kterou pachatel tuto činnost již nesměl vykonávat na základě opatření učiněného správním orgánem¹⁷², například jestliže se fyzická osoba dopustí dopravního přestupku, v jehož důsledku jí bude odebrán řidičský průkaz.

Na základě žádosti osoby, které byl uložen zákaz činnosti správním orgánem, může být upuštěno od zbytku výkonu trestu zákazu činnosti za předpokladu, že uplynula polovina doby zákazu činnosti a pachatel projednaného přestupku způsobem svého života osvědčil, že další výkon není potřebný.¹⁷³ Projednání o upuštění zbytku sankce rozhoduje ten správní orgán, který projednal přestupek v prvním stupni, ten pak buď návrhu vyhoví nebo ho zamítne na základě svého správního uvážení. V případě, že správní orgán návrh zamítne, nelze tuto žádost podat opětovně a ani se proti rozhodnutí správního orgánu o dané žádosti nelze odvolat.¹⁷⁴

8. 4. 4. Propadnutí věci

Propadnutí věci je jednou z dalších možných sankcí, jak postihnout pachatele přestupku, tuto sankci lze uložit pouze za předpokladu, že dotčená věc náleží pachateli a byla užita či určena ke spáchání přestupku, anebo byla spácháním přestupku získána nebo nabyta.¹⁷⁵ Účelem této sankce je omezit pachatele v možnosti páchaní dalších přestupků, případně odejmout i prospěch získaný z přestupku. Tento druh trestu lze uložit jak samostatně, tak také kumulativně s jinou sankcí.

Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu¹⁷⁶. Věc musí být posuzována podle účelu užívání, ke kterému je určena a podle její hodnoty, a to vzhledem ke spáchanému přestupku, za propadlou věc nemůže správní orgán prohlásit takovou věc, která sice umožnila spáchání přestupku, nicméně svou povahou není ke spáchání přestupku určena.¹⁷⁷ Za věc užitou ke spáchání dopravního přestupku je například motorové vozidlo nebo jízdní kolo, naopak věcí určenou ke spáchání přestupku je například aktivní antiradar.

¹⁷² § 14 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷³ § 14 odst. 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁴ BOHADLO, David; POTĚŠIL, Lukáš; POTMĚŠIL, Jan. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 51

¹⁷⁵ § 15 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁶ § 496 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

¹⁷⁷ KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006. 2.*, přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 180

Sankci propadnutí věci správní orgán nemůže uložit, je-li hodnota věci v nápadném nepoměru k povaze spáchaného přestupku, v zákoně není stanovena absolutní hodnota věci, proto pro posouzení hodnoty věci se bude posuzovat s ohledem na závažnost, následky a okolnosti, za nichž byl přestupek spáchán. Za propadlou věc může být správním orgánem prohlášena věc, která zcela náleží pachateli, v případě, že pachatel je spoluvlastníkem věci, nemůže dojít k prohlášení propadnutí věci, nýbrž zabrání věci dle § 18 zákona o přestupcích, proto nelze prohlásit ani věc zpronevěřenou či odcizenou.¹⁷⁸ Na základě rozhodnutí o propadnutí věci se právní moci takového rozhodnutí vlastníkem věci stává stát.¹⁷⁹

8. 5. Bodové hodnocení porušení povinností stanovených zákonem o silničním provozu

Bodové hodnocení řidičů je v našem právním řádu účinné od 1. července 2006. Bodový systém je bodové hodnocení jednání spočívající v porušení povinností stanovených zákonem o silničním provozu, zjednodušeně tzv. „bodový systém“.¹⁸⁰ Tento systém se používá napříč téměř celou Evropou. Primárním účelem tohoto systému má být postihování páchaní přestupků v silničním provozu a tím odstranit ze silničního provozu ty řidiče, kteří se opakovaným způsobem dopouštějí porušování právních předpisů a tím i mimo jiné ohrožují bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích, bodový systém má rovněž zajistit sledování opakovaného páchaní přestupků. Tento způsob trestání má být dostatečně účinný a odstrašující před dalším pácháním přestupků, neboť pachatelům hrozí možnost odebrání řidičského oprávnění při dosažení stanoveného počtu bodů.

Systém zaznamenává tzv. „trestné“ body za určité přestupky a trestné činy spáchané na pozemních komunikacích do určité výše. Smyslem těchto bodů nemá být uložení sankce, bodový systém existuje vedle samotného ukládání sankcí a jiných opatření, body slouží pouze pro administrativní opatření hodnotící a registrující nebezpečnost spáchaného přestupku či trestného činu¹⁸¹, což pak v praxi znamená, že dopustí-li se pachatel jednání mající znaky přestupku nebo

¹⁷⁸ ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. s. 50

¹⁷⁹ § 15 odst. 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁰ KOČÍ, Roman; KUČEROVÁ, Helena. *Silniční právo*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. s. 288

¹⁸¹ Sněmovní tisk č. 833/0. Důvodová zpráva k zákonu č. 411/2005 Sb.

trestného činu bude mu uložena sankce např. podle zákona o přestupcích a současně mu může být zaznamenán určitý počet bodů za stejné jednání, pokud spadá do bodového hodnocení. Počet bodů související se spácháním daného dopravního přestupku se následně zaznamenává v registru řidičů. Celkový počet bodů je 12 a při jejich dosažení řidič motorového vozidla přichází o řidičský průkaz.

Registr řidičů je informační systém veřejné správy, jehož správu provádí obecní úřad s rozšířenou působností¹⁸², který uskutečňuje i záznam do tohoto systému, a to ke dni uložení pokuty za spáchaný přestupek v blokovém řízení nebo ke dni nabytí právní moc rozhodnutí o uložení sankce za jednání, jehož se dopustil, a to nejpozději do pěti pracovních dnů ode dne kdy mu bylo doručeno:

- oznámení o uložení pokuty za přestupek v blokovém řízení,
- rozhodnutí o uložení sankce za přestupek, rozhodnutí o uložení kázeňského trestu za jednání mající znaky přestupku,
- rozhodnutí, kterým byl uložen trest za trestný čin nebo
- rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání nebo podmíněném zastavení trestního stíhání.¹⁸³

Policie České republiky a obecní policie je povinna do tří pracovních dnů ode dne uložení pokuty v blokovém řízení doručit oznámení příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v případě soudu o uložení trestu za spáchaný trestný čin je povinen doručit oznámení do pěti pracovních dnů dle ustanovení § 123b odst. 3 zákona o silničním provozu. Za doručená oznámení obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností se považuje den, kdy je tento orgán obce obdržel.

Pokud řidič dosáhl stanoveného celkového počtu 12 bodů, příslušný orgán obce tuto skutečnost neprodleně oznámí dotčenému řidiči a ministerstvu, zároveň ho vyzve k odevzdání řidičského průkazu, ten tak musí učinit do pěti pracovních dnů ode dne doručení tohoto oznámení, tento řidič pozbývá řidičské oprávnění uplynutím pěti pracovních dnů ode dne doručení oznámení. V souvislosti s dosažením celkového počtu bodů řidič pozbývá právo k řízení motorového vozidla po dobu jednoho roku na území České republiky, lhůta začíná běžet ode dne uložení pokuty v blokovém řízení nebo nabytím právní moci rozhodnutí o

¹⁸² § 119 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸³ § 123b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

přestupku nebo trestného činu, na jehož základě řidič dosáhl celkového počtu 12 bodů.¹⁸⁴

Pokud řidič nesouhlasí s provedeným záznamem v registru řidičů, může podat námitky proti tomuto záznamu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Pokud řidič, jemuž bylo doručeno oznámení, nesplní povinnost a neodevzdá řidičský průkaz, dopouští se přestupku, za který mu hrozí pokuta až do výše 30.000 Kč.¹⁸⁵ Je zapotřebí uvést, že v důsledku pozbytí řidičského oprávnění je řidičský průkaz automaticky neplatný, pokud řidič poté, kdy byl vyzván obecním úřadem obce s rozšířenou působností k odevzdání řidičského průkazu, tak neučiní a uplyne lhůta pěti pracovních dnů od doručení tohoto oznámení a následně řidič řídí motorové vozidlo, dopouští se trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí dle ustanovení § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

¹⁸⁴ § 123c odst. 3 až 8 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁵ § 46 odst. 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo nastínit problematiku přestupků na úseku bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích. Zpočátku jsem se zabývala skutkovou podstatou přestupků obecně, v návaznosti na toto téma jsem hlouběji věnovala pozornost problematice jednotlivých skutkových podstat přestupků podle zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu. Ve spojitosti s touto kapitolou jsem se zaměřila na srovnání duplicitní právní úpravy jednotlivých přestupků v silniční dopravě a trestných činů, neboť tyto dva skutky spolu velmi úzce souvisí a bude tak záviset na odborném právním posouzení, o jaký skutek v konkrétním případě půjde.

K většině trestným činům v silniční dopravě dochází zpravidla v důsledku nedbalostního jednání pachatelů, právně kvalifikovaných jako přečiny, nicméně to neplatí absolutně, například ke spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí je zapotřebí úmyslného zavinění pachatele, naopak některé vybrané trestné činy lze spáchat jak úmyslným, tak i nedbalostním jednáním, mezi něž například patří obecné ohrožení. Některý skutek může být dokonce spáchán jako přestupek a rovněž tak i jako trestný čin, což je například řízení pod vlivem návykových látek, proto bude zcela stěžejní zjistit, na kolik je touto látkou konkrétní pachatel ovlivněn.

Hranice mezi přestupkem a trestným činem na úseku silniční dopravy je někdy nepatrná, a proto pro posouzení, zda půjde o přestupek nebo trestný čin bude nezbytně nutné vzít v úvahu právní následky skutku.

V další kapitole jsem se zaměřila na projednávání přestupků správními orgány, toto téma je velmi rozsáhlé, proto jsem zmínila pouze řízením o přestupcích v prvním stupni, a to včetně zkrácených řízeních a v neposlední řadě též sankcemi postihujícího pachatele za protiprávní jednání.

De lege ferenda by mělo dojít k zpřísnění postihu a sankcí za některé přestupky na úseku dopravy, které jsou z mého pohledu zcela nedostatečné, řekla bych, že i samotná problematika přestupků v silniční dopravě je neprávem podceňována a není jí věnována náležitá pozornost. Sankce má sloužit jako trest za protiprávní jednání pachatele, která má jak preventivní, tak i výchovný účel, nicméně řada řidičů je naprosto bezohledných a neukázněných na vozovce a jakým jiným způsobem postihovat pachatele takového jednání, než právě pomocí sankce, jejímž smyslem je odstrašit pachatele od možného páchaní přestupků v budoucnu. Za předpokladu, že by některé přestupky byly postihovány přísněji a

nekompromisně, ať už vyšší peněžitou pokutou nebo delší dobou zákazu řízení motorového vozidla, domnívám se, že by takovýto postup mohl přispět k eliminaci počtu dopravních nehod a tím i k větší bezpečnosti na pozemních komunikacích.

Po zhodnocení stávající právní úpravy bych nejspíše doporučovala přehodnotit právní kvalifikaci přestupku při požití více jak 0,20 g/kg alkoholu, a osobně bych toto protiprávní jednání hodnotila již jako trestný čin. Jsem si vědoma, že každý jedinec reaguje na alkohol jiným způsobem a též ho každý organismus jinak odbourává, nicméně se domnívám, že alkohol naprosto za volant nepatří, nepříznivě ovlivňuje naše tělo, způsob a rychlost reakce, což vše může mít za následek vzniku dopravní nehody, při níž může dojít a v praxi často i dochází k velmi tragickým následkům.

Dle mého názoru by nebylo zcela od věci zavést řidičské průkazy tzv. „na zkoušku“ pro nové řidiče, které například fungují v Nizozemí, Francii, ale též i třeba na Slovensku, kteří následně získají řidičský průkaz nastálo, pokud se v průběhu zkušební doby osvědčí. U začínajících řidičů existuje jednoznačně více faktorů přispívajících ke zvýšení počtu dopravních nehod, zejména je to nevyježděnost a určitá nezkušenost řízení motorového vozidla. U některých jedinců může sehrávat roli i jejich psychická nevyzrálость, která odráží způsob reagování na krizové situace, což bez pochyby je jeden z mnohých aspektů mající vliv na předejití dopravní nehody.

V České republice se zatím o tomto legislativním záměru již nějakou dobu polemizuje, nicméně doposud se nepodařilo nic podobného uzákonit. Zvažovány jsou rovněž i možná povinná psychologická vyšetření, která by podmiňovala získání řidičského průkazu.

Snad se politická reprezentace bude inspirovat právní úpravou již zavedenou např., jak jsem uvedla výše na Slovensku a uzákoní řidičské průkazy „na zkoušku“ a tato právní úprava přispěje v praxi k vyšší bezpečnosti na našich silnicích.

Resumé

My master's thesis deals with the administrative transgressions committed against the safety and smooth traffic flow on the roads. In my work I pointed out certain problems of administrative offences relating with safety and smooth traffic flow.

At the beginning of my thesis I focused on transgressions in general afterwards I dealt with specific underlying facts of minor offences according to Act No. 361/2000 concerning road traffic and amending certain acts (Road Traffic Act) as amended. In connection with this topic I compared some particular crimes with offences in the traffic because these two acts are closely connected with one another, whether it is a crime or a minor offence will be necessary professional juristic assessment. The boundary between a crime and a traffic transgression sometimes is really slight so it will be essential and unconditionally needed to take into account legal consequences of the act.

Some of acts I mentioned in my thesis are possible committed as a crime or as minor offence, is not needed to mention that is prohibited driving a vehicle under the influence of any alcoholic beverage or drug, so, for instance, a typical act what is possible commit as the crime or as traffic transgression is driving a vehicle under the influence of any drug, for legal qualification unlawful action whether is the crime or the offence it will be pivotal how much a perpetrator is influenced by this substance.

In my opinion czech legislation relating with administrative minor offences in traffic is not sufficient and I would say that in some spots also underestimated especially some sanctions. Among participants in the road traffic occur a lot of reckless and ignoring drivers, who do not comply road traffic rules and regulations, these situations might have as a consequence cause a car accident thereby I suppose is necessary to prevent kind of situations.

Under my point of view it could be a good idea to enact a driving license for some test time for starting drivers which is used for example in the Netherlands, France, Italy and also in Slovakia, and after certification in driving it will be given to driver permanently. Among starting drivers exist more factors contributing to the increasing number of car accidents. In the Czech republic has appeared this legal intention, nevertheless idea like that failed to be enacted.

Použitá literatura

Právní předpisy:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění zákona č. 98/2013 Sb.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění zákona č. 162/1998 Sb.
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění zákona č. 48/2016 Sb.
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění zákona č. 48/2016 Sb.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 165/2015 Sb.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 250/2014 Sb.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 247/2014 Sb.
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění zákona č. 64/2014
- Zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění zákona č. 12/2012 Sb.
- Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění zákona č. 268/2015 Sb.
- Zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel, ve znění zákona č. 48/2016 Sb.
- Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění zákona č. 239/2013 Sb.
- Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 354/2014 Sb.
- Zákon č. 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly, zrušen zákonem č. 63/1951 Sb.
- Zákon č. 82/1938 Sb., o dopravních značkách pro silniční dopravu, zrušen zákonem č. 242/1939 Sb.
- Zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákoník správní, zrušen zákonem č. 60/1961 Sb.
- Zákon č. 56/1950 Sb., o provozu na veřejných silnicích, zrušen zákonem č. 54/1953 Sb.
- Zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, zrušen zákonem č. 60/1961 Sb.
- Vládní nařízení č. 100/1939 Sb., kterým se provádí zákon ze dne 8. dubna 1938, č. 82 Sb., z a n., o dopravních značkách pro silniční dopravu, zrušeno zákonem č. 50/1950 Sb.
- Vládní nařízení č. 242/1939 Sb., o chování v silniční dopravě, zrušeno zrušen zákonem č. 50/1950 Sb. zrušen zákonem č. 50/1950 Sb.

- Nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot.
- Vyhláška č. 328/1951 Ú. 1., o způsobilosti vozidel k provozu na veřejných silnicích, o způsobilosti k jejich řízení a o péči o rozvoj motorismu, zrušena vyhláškou č. 197/1953 Sb.
- Vyhláška č. 141/1960 Sb., kterou se vydávají pravidla silničního provozu, zrušena vyhláškou č. 80/1966 Sb.
- Vyhláška č. 277/2004 Sb., o stanovení zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel, ve znění vyhlášky č. 253/2007 Sb.
- Sněmovní tisk č. 833/0. Důvodová zpráva k zákonu č. 411/2005 Sb.

Odborná literatura:

- HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7179-254-3.
- ČERVENÝ, Zdeněk; ŠLAUF Václav; TAUBER, Milan. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 17. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.1.2011. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-830-7.
- KOČÍ, Roman; KUČEROVÁ, Helena. *Silniční právo*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-10-3.
- HORZINKOVÁ, Eva; ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-069-1.
- BOHADLO, David; POTĚŠIL, Lukáš; POTMĚŠIL, Jan. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-413-1.
- KUČEROVÁ, Helena. *Dopravní přestupky v praxi: Podle stavu k 1. 7. 2006*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-613-X.
- JEMELKA, Luboš; VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: Komentář*. 1 vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-807400-355-4.
- ČERNÝ, Jan; HORZINKOVÁ, Eva; KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 8. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-457-9.
- PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.1.2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-87576-35-9.
- NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie; ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné – I. obecná část*. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0.
- MATES, Pavel a kol. *Základy správního práva trestního*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-806-4.
- NOVOTNÝ, Oto; VOKOUN, Rudolf; ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné – zvláštní část*. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. ISBN 978-80-7357-509.

Judikatura:

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 12. 2009, sp. zn. 5 As 104/2008 – 45.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 8 As 59/2010-83.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1094/2013-36.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19.10.2011, sp. zn. 3 Tdo 1232/2011-34.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. 7 Tdo 864/2011-19.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 11 Tdo 1491/2010-23.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 8 As 39/2009-67.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2010, sp. zn. 2 As 8/2009-95.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. 2 As 46/2005-55.

Internetové zdroje:

- www.epravo.cz
- www.dopravni-pravo.cz
- www.ibesip.cz
- www.zachrannasluzba.cz
- www.cdv.cz